# DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO WOŁYŃSKIEGO.

TREŚĆ

CZĘSC URZĘDOWA.



CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.



MAJ 1932.

Nr. 5/89.

ROK IX

# CZĘŚĆ URZĘDOWA.

## 46.

**W sprawie wprowadzenia w życie postanowień ustawy o ustroju szkolnictwa i organizacji roku szkolnego 1932/33 w szkołach średnich ogólnokształcących i zakładach kształcenia nauczycieli.**

Okólnik Kuratorjum O. S. Woł. z dnia 29.IV.1932 r. Nr. II-7042/32.

W związku z wejściem w życie od 1 lipca 1932 r. newej ustawy o ustroju szkolnictwa, na podstawie okólnika Min. W. R. i O. P. z dnia 20.IV.1932 r. Nr. I.Pol.-1763/32 podaję do wiadomości, co następuje:

I. Szkoły średnie ogólnokształcące.

1. Od początku roku szkolnego 1932/33 będą zniesione wszystkie pierwsze klasy gimnazjów Państwowych i Państw. Prawosław. Sem. Duchow. w Krzemieńcu. Kandydaci zgłaszający się w zamiarze zapisania się do klas pierwszych oraz uczniowie, którzy pozostaną w bieżącym roku szkolnym na drugi rok w tych klasach, znajdą pomieszczenie w oddziałach piątych, a gdzie przyjmowano dotychczas dzieci do I klasy gimnazjalnej z oddziału trzeciego, także w oddziałach czwartych szkół powszechnych.

2. W gimnazjach państwowych, w których nie przewiduje się uruchomienia nowych oddziałów równoległych, zwalniające się wskutek likwidacji klas pierwszych gimnazjów sale szkolne, o ile nie będą niezbędne dla tychże zakładów, będą przeznaczone na okres przejściowy na pomieszczenie oddziałów szkół powszechnych, które będą również korzystać z pomocy naukowych i pracowni gimnazjum.

3. Nauczyciele, którzy z powodu likwidacji pierwszych klas nie mieliby w gimnazjum pełnej ilości godzin, przywiązanej do etatu, będą mogli uzupełniać etat w szkołach innych kategoryj.

4. Gimnazja prywatne, które w roku szkolnym 1932/33 zachowają jeszcze wstępne i pierwsze klasy, nie będą korzystać ze zwrotu ze Skarbu Państwa kosztów kształcenia się w tych klasach dzieci urzędników państwowych.

5. Plan godzin i programy nauczania w gimnazjach państwowych nie ulegną w roku 1932/33 zmianie, z wyjątkiem klasy drugiej, w której w roku tym będzie obowiązywać program przejściowy. Program ten będzie podany w odpowiednim czasie do wiadomości.

Plan godzin ulegnie zmianom następującym: zmniejsza się liczbę godzin nauki języka obcego z 3 do 2 godzin tygodniowo, liczbę godzin nauki robót ręcznych z 4 do 2 godzin tygodniowo, nauki śpiewu z 2 do 1 godziny tygodniowo; wyzyskane w ten sposób wolne godziny będą przeznaczone: na język polski 1 godz., na przyrodę (żywą i martwą) 2 godz. i na geografję 1 godzinę tygodniowo.

Zmiany w planie godzin klasy II nie dotyczą Państw. Prawosław. Sem. Duch. w Krzemieńcu jako gimnazjum dwujęzycznego, dla którego zostanie wydane osobne rozporządzenie.

## II. Zakłady kształcenia nauczycieli.

1. Na mocy postanowienia art. 54, ust. 3 z dniem 31 sierpnia 1931 r, przestają istnieć wszystkie pierwsze kursy państwowych seminarjów nauczycielskich. Młodzież zgłaszająca się w bieżącym roku szkolnym do seminarjum w zamiarze obrania zawodu nauczycielskiego, będzie mogła znaleźć pomieszczenie w gimnazjach państwowych, w których Kuratorjum uruchomi nowe oddziały równoległą klas nadmiernie przepełnionych.

2. Z końcem b. roku szkolnego zostanie zlikwidowany Państwowy Roczny Kurs Nauczycielski w Ostrogu, ponieważ kursy nauczycielskie nie są przewidziane w ustawie ustrojowej.

3. Wstępne lub pierwsze kursy seminarjalne w prywatnych zakładach, o ile zostaną jeszcze zachowane w roku szkolnym 1932/33, nie uzyskają praw szkół państwowych, a w związku z tem Skarb Państwa nie będzie zwracał kosztów kształcenia się w nich dzieci urzędników państwowych.

4. Od lipca 1932 r. zawiesza się egzaminy dla eksternów, organizowane w myśl postanowień §§ 27 — 50 Regulaminu seminarjalnego egzaminu dojrzałości (Dz. U. Min. W.R. i O.P. z r. 1925, Nr. 7 poz. 69).

Kurator Okręgu Szkolnego *(—) J. Firewicz.*

47

## W sprawie języka hebrajskiego w nauce religji mojżeszowej.

Okólnik Kuratorjum O. S. Wołyńskiego z dnia 22.IV.1932 r. Nr. II-4822/32.

W związku z okólnikiem Kuratorjum z dnia 24.II.1931 r. Nr. II-2626/31 oraz końcowym ustępem okólnika z dnia 1.II.1932 r. Nr. I-2364/32 (Dz. Urz. Kuratorjum Nr. 2, poz. 18) podaję do wiadomości następujący okólnik Ministerstwa w powyższej sprawie.

Kurator Okręgu Szkolnego *(—) J. Firewicz.*

---

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

Warszawa.

OKÓLNIK Nr. 43.
Z dnia 10 marca 1932 r. (I-Pol. 1007/32).

W sprawie języka hebrajskiego w nauce religji mojżeszowej.

Uzupełniając okólnik z dnia 5 lutego 1931 r. Nr. II-444/31 w sprawie wymagania znajomości języka hebrajskiego przy nauce religji mojżeszowej, Ministerstwo wyjaśnia, iż nie widzi przeszkód, aby przy nauce religji mojżeszowej była uwzględniana znajomość języka hebrajskiego o tyle, o ile wedle przepisów religji mojżeszowej jest ona niezbędna do opanowania przez uczniów pewnego materjału, określonego w programie nauki danej szkoły. Musi to być jednakże pozostawione przedewszystkiem wpływom osobistym nauczycieli i rodziców ucznia. Jeżeliby jednak mimo to uczeń nie czynił zadość wymaganiom w zakresie znajomości języka hebrajskiego, to okoliczność ta, w żadnym wypadku nie może mieć decydującego wpływu na ocenę postępów ucznia w nauce religji. Pod tym względem postanowienie, zawarte w okólniku z dnia 5 lutego 1931 r. Nr. II-444/31 nie ulega zmianie.

Podsekretarz Stanu (—) K. PIERACKI.

## 48

## O zakazie wydawania listów polecających osobom prywatnym

Okólnik Ministra W. R. i O. P. z dnia 7.IV.1932 r. Nr. I Org-5131/32.

Zdarza się często, iż osoby prywatne (artyści, dziennikarze, kierownicy różnych przedsięwzięć, organizujący zbiórki i t.p., akwizytorzy ogłoszeniowi i t. d.) oraz zrzeszenia, związki i t. p. uzyskują u władz podległych Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego pisma (zaświadczenia) do władz i urzędów polecające ich imprezy, zalecające różnego rodzaju poparcie i t. p. Posiadacze takich pism robią z nich często niewłaściwy użytek — tak wobec innych urzędów, jak wobec osób prywatnych—obciążając dany urząd moralną odpowiedzialnością za postępowanie osób korzystających z owych zaświadczeń i pism polecających, oraz podkopując w ten sposób autorytet władz państwowych.

Wobec tego zarządzam co następuje:

1. wolno popierać tylko tego rodzaju akcje i przedsięwzięcia, które mają charakter społeczny, a nie indywidualny — względnie których poparcie połączone jest z oczywistą korzyścią dla danego działu służby.

2. sprawy dotyczące poparcia tego rodzaju akcyj i przedsięwzięć, winny być bez wyjątku załatwiane tylko w drodze korespondencji wewnętrznej między urzędami.

3. petentom nie wolno wydawać do rąk jakichkolwiek pism polecających; — nie wyklucza to zawiadomienia o załatwieniu sprawy, zgodnego z przepisami o postępowaniu administracyjnem,

4. sprawy, o których mowa, winny być scentralizowane w Wydziale Ogólnym,

5. kancelarji zabrania się wydawania na własną rękę petentom odpisów pism polecających.

w.z. Minister (—) *B. Żongołłowicz.*

## 49

## Propaganda krajoznawstwa i turystyki.

Okólnik Kuratorjum O. S. Woł. z dnia 2.V.1932 r. Nr. O-7696/32.

Idea krajoznawstwa, streszczająca się w zdaniu: „przez poznanie kraju ojczystego do jego ukochania” — nie może być obcą sercu nauczyciela i wychowawcy. Nauczyciel, który zgodnie z jednym z naczelnych postulatów szkoły dzisiejszej, dążyć będzie do

jej zbliżenia ze współczesnością, a przyszłość Państwa zechce gruntować na umiłowaniu ojczyzny przez obywateli, na znajomości zasobów kulturalnych i gospodarczych kraju i wyczuciu jego potrzeb, znajdzie w krajoznawstwie wysokie walory wychowawcze. Dobrze zorganizowane wycieczki pozwolą młodzieży na bezpośrednie obcowanie z ziemią ojczystą i ludźmi, pogłębią uczuciowy stosunek do niej, uświadomią, jaki związek istnieje pomiędzy wysiłkami ludzkiemi z przeszłości a teraźniejszością i uwypuklą w nich rolę Polski.

Turystyka znakomicie wpłynie na zdrowie fizyczne młodzieży, dostarczy jej dużo przeżyć estetycznych, wyrobi poczucie porządku, siłę woli, wytrwałość i zdolność do pokonywania trudności.

Nie wątpię, że nauczycielstwo zwróci należytą uwagę na wysokie wartości wychowawcze krajoznawstwa i rozwinie wśród siebie i młodzieży szkolnej ruch krajoznawczy i turystyczny, oraz zachęci młodzież do pracy w kółkach krajoznawczych.

Ziemia Wołyńska ze swym pięknym krajobrazem i bogactwem wzorów kultury ludowej oraz tradycyj, z licznie rozsianemi mogiłami bojowników o wolność i honor Rzeczypospolitej, z licznemi świadectwami pochodu kultury polskiej na wschód, może dać młodzieży dużo przeżyć, oraz cennego materjału i tematów do pracy w kółkach krajoznawczych. Opiekunowie Kół krajoznawczych mogą korzystać z pomocy i wskazań Wołyńskiego Towarzystwa Krajoznawczo-Historycznego (Łuck, — Dyrekcja Robót Publicznych) oraz współpracować z Komisją Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej Rady Głównej Polskiego Towarzstwa Krajoznawczego (Kraków, Prof. L. Węgrzynowicz, ul. Krowoderska 74, II p.).

Cenne wskazania do pracy w Kołach krajoznawczych znajdą P.P. w miesięczniku krajoznawczym „Orli Lot" (Kraków — Dębniki) Księgarnia Orbis. Prenumerata roczna 5 zł.

Kurator Okręgu Szkolnego *(—) J. Firewicz.*

50

## Sprawozdanie z ruchu wycieczek w szkolnych schroniskach noclegowych w r. 1931.

Okólnik Kuratorjum O. S. Woł. z dnia 4.V.1931 r. Nr. II-6284/32.

Podaję do wiadomości następujące dane sprawozdawcze z ruchu wycieczek w szkolnych schroniskach wycieczkowych nadesłane przez Ministerstwo W.R. i O.P. w piśmie z dnia 2 kwietnia 1932 r. Nr. I-WF. 1344/32:

### I. Frekwencja w szkolnych schroniskach wycieczkowych w latach 1927—1931.

| Rok | Liczba miejscowości w których uruchomiono schroniska | Liczba łóżek | Liczba wycieczek | Liczba osób korzystających | Liczba wydanych noclegów |
|---|---|---|---|---|---|
| 1927 | 41 | 800 | 58 | 2172 | 2448 |
| 1928 | 50 | 1000 | 595 | 16090 | 24347 |
| 1929*) | 45 | 1000 | 470 | 14963 | 21560 |
| 1930 | 92 | 2175 | 1677 | 29805 | przeszło 42000 |
| 1931**) | 113 | 3223 | 2806 | 44196 | przeszło 64000 |

UWAGI: *) Spadek w tym roku spowodowany był skierowaniem ruchu wycieczkowego na P. W. K. w Poznaniu, gdzie uruchomiono 30 schronisk o 450 łóżkach, z których korzystało 2285 wycieczek — 153.000 uczestników.

**) Dane obejmują schroniska Min. W. R. i O. P. Śląskiej Wojewódzkiej Komisji Turyst. i dom wycieczkowy w Krakowie.

# Sprawozdanie za rok 1931

## z ruchu wycieczek w Szkolnych Schroniskach Wycieczkowych.

1. W schroniskach Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Zestawienie ogólne | | | | | | | | Zestawienie szczegółowe z rozbiciem na kat. szkół | | | | | | |
| | | Ogólna liczba korzyst. | | | Liczba wycieczek korzyst. | | | | Liczba korzystającej młodzieży | | | | | | |
| Liczba miejscowości | Liczba noclegów | Chłopców i mężczyzn | Dziewcząt i kobiet | Razem | Razem | Od 1 do 5 osób | Od 5 do 10 osób | Powyżej 10 osób | Szkół powszechn. | Szkół śr. ogólno-kształcąc. | Szkół zawodow. | Zakładów kształcenia nauczyc. | Razem | Uczestników i innych wycieczek (akademicy i nauczyciele) | Razem |
| 99 | 47.006 | 16.979<br>57,7% | 12.443<br>42,3% | 29.422 | 2.418 | 1.303<br>53,9% | 222<br>9,2% | 893<br>36,9% | 9.294<br>37,7% | 8,242<br>33,4% | 2.105<br>8,6% | 5.009<br>20,3% | 24.650<br>83,8% | 4.772<br>16,2% | 29.422 |
| | | w stosunku do rubr. 5 | | | | w stosunku do rubryki 6 | | | w stosunku do rubryki 14 | | | | w stosunku do rubr. 5 lub 16 | | |

Uwaga: uruchomiono schronisk 109 — z 10 miejscowości nie korzystano.

2. W schroniskach Woj. Kom. Turystycznej na Śląsku:

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 13 | 12.832 | | | 10.307 | 353 | | | | | | | | | | |

Uwaga: Bardziej szczegółowych danych Komisja nie nadesłała.

3. W Miejskim Domu Wycieczkowym w Krakowie:

| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | 4.467 | 3.007 | 1.460 | 4.467 | 35 | 2 | 2 | 31 | 55 | 435 | 150 | 174 | 714 | 3.653 | 4.467 |

Ogółem — ze 113 punktów korzystało 44.196 osób — 2.806 wycieczek — wydano powyżej 59.838 noclegów, doliczając zaś noclegi w Miejskim Domu Wycieczkowym w Krakowie — powyżej 64.305.

Najliczniejszą frekwencją (ponad 1000 noclegów) cieszyły się schroniska: w Gdyni (8356 noclegów — 3933 osób), Wilnie (2878 i 1189 noclegów), Nowogródku (2484), Warszawie (Czerniaków 1707, gimn. Batorego 1572 noclegów), Nowej Słupi (1697), Kazimierzu nad Wisłą (1654), Poznaniu (1430), Kartuzach (1341) i Serwach. Ponad 500 noclegów wykazały schroniska w Grodnie, Częstochowie, Białowieży, Krościenku, Puławach, Lwowie, Drohobyczu, Łodzi, nad Świtezią, w Krzemieńcu, na Helu, Wielkiej Wsi i Płocku, — ponad 300 noclegów schroniska w Sandomierzu, Sosnowcu, Nowym Targu, Lublinie, Toruniu, Żarnowcu, Inowrocławiu, Jaremczu, Okopach św. Trójcy, Tarnopolu i Zaleszczykach.

Nie korzystano zupełnie w roku ubiegłym ze schronisk w Krośnie, Łunińcu, Rewie, Pleszewie, Chodeczu, Bracławiu i Dziśnie (w Krośnie i Pleszewie z powodu nieuruchomienia przez dyrekcję wzgl. kierownictwo szkoły).

W miastach większych przeważały liczniejsze wycieczki zbiorowe, na Podkarpaciu małe zespoły wycieczkowe, kilku osobowe. Największą liczbę zorganizowanych wycieczek gościła Gdynia (379), następnie Warszawa (107), Nowa Słupia, Nowogródek, Hel, Kartuzy, Krościenko, Nowy Targ, Kraków, Kazimierz nad Wisłą, Częstochowa, Grodno, Białowieża, Poznań i t. d.

Kurator Okręgu Szkolnego *(—) J. Firewicz.*

## 51

## W sprawie wydawnictwa p. t. „Szkolne schroniska wycieczkowe. — Informator na rok 1932”.

Okólnik Kuratorjum O. S. Woł. z dnia 2.V.1932 r. Nr. II-7351/32.

Do Dyrekcyj szkół i Nauczycielswa.

Ministerstwo W.R. i O.P. rozesłało do Dyrekcyj szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli, szkół zawodowych oraz Inspektoratów Szkolnych według specjalnego rozdzielnika wydawnictwa p. t. „Szkolne schroniska wycieczkowe. — Informator na r. 1932”.

Broszura ta poza artykułem wstępnym, omawiającym wartość wychowawczą wycieczek zawiera informacje o szkolnej akcji turystyczno-krajoznawczej i organizacji szkolnych schronisk wycieczkowych, kołach krajoznawczych młodzieży szkolnej, informacje o ulgach kolejowych dla wycieczek szkolnych, podaje praktyczne wskazówki dla organizujących wycieczki i wędrówki po kraju, programy najważniejszych i najciekawszych wypraw, literaturę turystyczną oraz spis schronisk zarówno szkolnych, jak i społecznych.

Informator jest przeznaczony tak dla nauczycielstwa, jak i dla starszej młodzieży szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych.

Ministerstwo rozesłało to wydawnictwo w celu udostępnienia korzystania z niego przez ogół nauczycielstwa, które w piewszym rzędzie powinno się z niem zaznajomić. Specjalny nacisk należy położyć na potrzebę poinformowania o niem młodzieży i zapoznania jej z jego treścią. Informator powinien być umieszczony w czytelni uczniowskiej, gdzie zaś jej niema, rozdany inicjatorom wycieczek.

Kurator Okręgu Szkolnego *(—) J. Firewicz.*

## 52

## W sprawie opłat na budowę domów wycieczkowych.

Okólnik Kuratorjum O. S. Woł. z dnia 4.V.1932 r. Nr. II-6284/32.

Do Dyrekcyj prywatnych szkół średnich ogólnokształcących, zakładów kształcenia nauczycieli i szkół zawodowych.

Okólnikiem z dnia 19.V.1926 r. Nr. O.Prez.-3460/26 w sprawie opłat na budowę domów wycieczkowych (Dz. U. Min. W. R. i O. P. Nr. 9, poz. 105) Ministerstwo Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. zwróciło się z apelem do szkół prywatnych o poparcie szkolnej akcji wycieczkowej i wpłacanie odpowiednich udziałów rocznych na rzecz funduszu szkolnych domów wycieczkowych. Ze sprawozdań dotychczasowych wynika, że szkoły prywatne, z wyjątkiem szkół samorządowych i komunalnych województwa śląskiego nie poparły akcji Ministerstwa.

Ponieważ ze szkolnych schronisk wycieczkowych korzysta zarówno młodzież szkół państwowych, jak i prywatnych, zwracam się ponownie do szkół prywatnych z wezwaniem, aby przyczyniły się do prowadzonej przez Ministerstwo akcji i zadeklarowały pewne stałe, chociażby nawet nieznaczne (np. 25 gr. od ucznia) wpłaty roczne na rzecz Funduszu. Wpłaty te należy wnosić do P. K. O. na konto Nr. 30473 na rzecz „Funduszu szkolnych domów wycieczkowych.

Kurator Okręgu Szkolnego *(—) J. Firewicz.*

## 53

## Zniżka taryfowa dla młodzieży szkolnej przy wycieczkach Wisłą.

Okólnik Kuratorjum O. S. Woł. z dnia 6.V.1932 r. Nr. O-7439/39.

Zgodnie z zarządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 21.IV.1932 r. Nr. I.Org.-2540/32 powiadamiam, że Zarząd Żeglugi Rzecznej „Vistula" w Warszawie wprowadza od dnia 15 maja b. r.

specjalnie zniżoną taryfę turystyczną, która przewiduje na wszystkich linjach pomiędzy Sandomierzem, Warszawą i Gdańskiem zniżki dla uczącej się młodzieży przy grupowych przejazdach do 60% od taryfy normalnej.

Bliższych informacyj udziela Zarząd, Warzsawa—Sewerynów 3.

Kurator Okręgu Szkolnego *(—) J. Firewicz.*

## 54

## Ulgi kolejowe a kolonje letnie.

Okólnik Ministerstwa W.R. i O.P. z dnia 20.IV.1932 r. Nr. WF-1830/32.

W związku z pismem z dnia 7 kwietnia 1932 r. (Nr. I.WF-1574/32) w sprawie organizowania kolonij i półkolonij letnich zawiadamiam, iż Pan Minister Komunikacji decyzją z dnia 2 kwietnia 1932 roku (Dziennik Taryf i Zarządzeń Kolejowych 1932, Nr. 22, poz. 155) zarządził, by w roku bieżącym (w okresie czasu od 1 maja do 1 listopada 1932 r.) dzieci wyjeżdżające na kolonje letnie bez względu na wiek mogły korzystać z 75% zniżki od cen normalnych przy przejazdach kolejami państwowemi w wagonach III klasy pociągów osobowych grupami, składającemi się co najmniej z 10 osób.

Na każde 10 dzieci jedno dziecko przewozić się będzie bezpłatnie. Pozatem personel nadzorczy, towarzyszący dzieciom, będzie mógł korzystać również z ulgi powyższej (1 osoba na 10 dzieci.

Przewóz bagażu w ilości 10 kg. na osobę odbywać się będzie za opłatą $^1/_4$ taryfy normalnej.

Naczelnik Wydziału *(—) J. Błoński.*

## 55

## W sprawie zmian w podpisywaniu czeków oraz dodatkowych zgłoszeń państwowych szkół średnich ogólnokształcących do obrotu czekowego P. K. O.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 9.III.30 r. I-R.1291/32.

W celu ujednostajnienia trybu postępowania w sprawach, dotyczących kont czekowych państwowych szkół średnich ogólnokształcących w Pocztowej Kasie Oszczędności, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Departamentem Technicznym Pocztowej Kasy Oszczędności zarządza co następuje:

1) Kuratorja Okręgów Szkolnych prowadzą ewidencję numerów kont czekowych poszczególnych państwowych szkół średnich ogólnokształcących z uwzględnieniem imion i nazwisk dyrektorów (kierowników), uprawnionych do podpisywania czeków.

2) W razie zmiany na stanowisku dyrektora (kierownika), państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej, Kuratorjum zawiada-

mia o tem odnośny Oddział P. K. O. podając jednocześnie imię, nazwisko i stanowisko służbowe osoby, upoważnionej przez Kuratorjum do dysponowania funduszami szkoły.

3) Krótkotrwające zastępstwa, powstałe z powodu urlopu, służbowego, wyjazdu, czy też choroby dyrektora (kierownika), winny być zgłaszane przez Dyrekcję szkoły bezpośrednio do odnośnego Oddziału P. K. O. z podaniem imienia, nazwiska i stanowiska służbowego chwilowego zastępcy oraz wzoru jego podpisu na przepisowych formularzach.

4) Po powrocie z urlopu, ze służbowego wyjazdu lub choroby dyrektor (kierownik) państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej zawiadamia o tem bezpośrednio odnośny Oddział P.K.O., odwołując ważność podpisu zastępcy z podaniem dokładnej daty, od której wzór podpisu przestaje obowiązywać.

5) O zmianach w podpisywaniu czeków, podanych wyżej w punktach 3 i 4, Dyrekcje (Kierownictwa) państwowych szkół średnich ogólnokształcących zawiadamiają równocześnie Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

6) Sprostowań w imionach, nazwiskach lub stanowiskach służbowych dyrektorów (kierowników) państwowych szkół średnich ogólnokształcących w wykazie otwartych kont czekowych dokonywuje odnośny Oddział P. K. O. na podstawie zawiadomienia Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

7) Sprostowania w brzmieniu nazwy urzędowej państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej, podanej w wykazie otwartych kont czekowych, dokonywuje odnośny oddział P. K. O. na podstawie zawiadomienia Kuratorjum Okręgu Szkolnego, które jest obowiązane podać ten fakt do wiadomości Ministerstwa W.R. i O.P.

8) Kuratorjum Okręgu Szkolnego upoważnione jest do składania bezpośrednio odnośnemu Oddziałowi P. K. O. dodatkowych zgłoszeń przystąpienia państwowej szkoły średniej ogólnokształcącej nowopowstałej lub filji, samodzielnej pod względem gospodarczym do obrotu czekowego P. K. O., podając według pieczęci urzędowej nazwę tego zakładu, dokładny adres, imię, nazwisko i stanowisko służbowe dyrektora (kierownika). O otwarciu konta czekowego w P. K. O. Kuratorjum niezwłocznie zawiadamia Ministerstwo W. R. i O. P., podając dokładnie Oddział P. K. O., w którym konto zostało uruchomione.

Podsekretarz Stanu *(—) Kazimierz Pieracki.*

---

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO WOŁYŃSKIEGO

Nr. OR-4653/32.

Równe, dnia 6 kwietnia 1932 r.

Powyższe zarządzenie Ministerstwa Kuratorjum podaje do wiadomości i przestrzegania.

p. o. Naczelnika Wydziału (—) W. EYMONTT.

## 56

## O ulgach w podatku dochodowym z tytułu nowowzniesionych budowli.

Okólnik Ministerstwa W.R. i O.P. z dnia 9.II.1932 r. Nr. I. P-3821/32.

Wślad okólników z dnia 17 czerwca 1930 r. L. D. V-3951/2 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 19, poz. 356) oraz z dnia 5 stycznia 1932 r. L. D. V-4891/2 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. , poz. 44) w sprawie ulg podatkowych z tytułu nowowzniesionych budowli Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 26 marca 1932 r. Nr. D. III-3527/6/32 zarządziło następujący tryb postępowania przy asygnowaniu zwrotów podatku dochodowego.

### a) w odniesieniu do funkcjonarjuszów państwowych.

Zwrot zbonifikowanego podatku dochodowego asygnuje całkowicie ta władza (Urząd), która danemu funkcjonarjuszowi państwowemu wypłaca ostatnio uposażenie służbowe (zaopatrzenie emerytalne), bez względu na to, czy funkcjonarjusz ten w okresie, co do którego istnieje uprawnienie do przyznania ulgi, miał przydział służbowy w tym lub też innym urzędzie państwowym. W tym celu właściwy urząd skarbowy po wzięciu decyzji co do zwrotu podatku, przesyła tej władzy orzeczenie w 2-ch egzemplarzach, które oprócz innych wymaganych danych winno wskazywać ile z ogólnej sumy podlegającej zwrotowi, przypada na podatek skarbowy i ile na podatek komunalny. Na podstawie otrzymanego orzeczenia wymieniona władza wystawia czek (asygnację) z sum obrotowych — z konta „Zwrot sum niewłaściwie lub nadmiernie wpłaconych do sum skarbowych" przyczem jeden egzemplarz orzeczenia pozostawia u siebie, jako podstawę asygnowania, zaś drugi wraz z czekiem (asygnacją) przesyła właściwej Izbie Skarbowej.

O wyasygnowaniu zwrotu podatku władza czyni adnotację w karcie likwidacyjnej odnośnego funkcjonarjusza z zaznaczeniem sumy, numeru i daty czeku (asygnacji), a to dla uniknięcia ewentualnego powtórnego asygnowania z powyższego tytułu.

Część zwróconej sumy, stanowiąca dodatek komunalny, izba refenduje sumom obrotowym z sum komunalnych, pozostałą sumę odpisuje z podatku dochodowego na ogólnych zasadach.

### b) w odniesieniu do osób prywatnych.

Zwroty z tytułu będących w mowie ulg w podatku dochodowym uskuteczniają izby skarbowe na ogólnych zasadach,— obowiązujących przy zwrotach nadpłat w podatkach bezpośrednich z uwzględnieniem postanowień powołanych na wstępie okólników.

Powyższe zarządzenie Ministerstwa Skarbu podaje się do wiadomości i stosowania w związku z okólnikami Nr. IR-7157/30 z dn. 17 czerwca 1930 r. i Nr. 20 IR-1332/32 z dn. 9 lutego 1932 r.

Naczelnik Wydziału *(—) A. Nowak.*

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO WOŁYŃSKIEGO

Nr. O-6210/32.

Równe, dnia 1 kwietnia 1932 r.

Powyższe zarządzenie Ministerstwa W.R. i O.P. podaje się do wiadomości w związku z okólnikami umieszczonemi w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum O. S. Woł. Nr. 7, poz. 48, z 1930 r. i Nr. 4, poz. 34, z 1932 r.

p. o. Naczelnika Wydziału (—) W. EYMONTT.

**57**

MINISTERSTWO SKARBU
L. D. III. 6095/1/31.

Komisyjne kwalifikowanie i szacowanie zniszczonego lub zbędnego inwentarza.

ODPIS

Warszawa, dnia 22 marca 1932 r.

Do
Kancelarji Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu i Senatu, Najwyższej Izby Kontroli, Prezydjum Rady Ministrów i wszystkich Ministerstw
w miejscu.

W myśl przepisów z dnia 22 maja 1930 r. L. D. I. 8461/3/29, wydanych przez Ministerstwo Skarbu, kwalifikowanie i szacowanie przedmiotów zniszczonych lub zbędnych ma się odbywać komisyjnie z udziałem zaproszonego rzeczoznawcy.

Na tle powyższego postanowienia wyłoniły się w jednem z Ministerstw dwie kwestje, a mianowicie: kto ma występować w charakterze rzeczoznawcy, i z jakiego kredytu mają być opłacane ewentualne koszty udziału rzeczoznawcy.

W związku z tem Ministerstwo Skarbu komunikuje, co następuje:

W komisjach, o których mowa w wyżej powołanych przepisach, mogą brać udział tak rzeczoznawcy urzędów wzlędnie instytucyj państwowych, jak i rzeczoznawcy organów samorządowych, a także mogą być zapraszani bezstronni rzeczoznawcy z pośród osób prywatnych, przyczem dla doboru rzeczoznawców w pewnych konkretnych wypadkach miarodajne są stosunki lokalne, rodzaj przedmiotów szacowanych oraz inne okoliczności, towarzyszące danym sprawom. Należy jednakże dążyć do tego, aby rzeczoznawcy byli z reguły powoływani z pośród osób urzędowych, udział zaś rzeczoznawców prywatnych należy ograniczyć do wypadków zupeł-

nie wyjątkowych. Co się tyczy kwestji opłacania udziału rzeczoznawców, to Ministerstwo Skarbu prosi o przestrzeganie zasady, ażeby udział rzeczoznawców odbywał się możliwie bez kosztów. O ileby zaś w pewnych wypadkach nie dało się pozyskać udziału rzeczoznawców bezpłatnie, to odnośne koszty należy pokryć z tych paragrafów budżetowych, które obejmują kredyty na tak zwane „inne wydatki”.

Podsekretarz Stanu *(—) Starzyński.*

---

MINISTESTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
i OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

Warszawa.

OKÓLNIK Nr. 52
z dnia 31 marca 1932 r. (I-.R3673/32)
o komisyjnem kwalifikowaniu i szacowaniu zniszczonego lub zbędnego inwentarza.

Powyższe zarządzenie Ministerstwa Skarbu Ministerstwo przesyła do wiadomości i stosowania w związku z zarządzeniem z dnia 31 maja 1930 r. Nr. I. Prez-3452/30 (Dz. Urz. Min. Nr. 6, poz. 92), wprowadzającem w życie przepisy, obowiązujące przy sprzedaży, wymianie, lub odstąpieniu przedmiotów zbędnych oraz odpisania z ksiąg inwentarzowych przedmiotów zniszczonych.

Naczelnik Wydziału (—) A. NOWAK.

58.

## Kursy wakacyjne dla nauczycieli szkół średnich.

Okólnik Kuratorjum O. S. Wołyńskiego z dnia 26.IV 1932 r. Nr. II-4479/32

W numerze 1 Dziennika Urzędowego Ministerstwa W.R. i O.P. z 1932 r. poz. 11 został ogłoszony wykaz kursów wakacyjnych dla nauczycielstwa szkół średnich ogólnokształcących oraz zakładów kształcenia nauczycieli w 1932 r. W związku z tem zachęcam gorąco nauczycielstwo do czynnego i licznego udziału w kursach ze względu na ich doniosłą rolę, jako czynnika, umożliwiającego rozszerzenie i pogłębienie wiedzy fachowej przez zapoznanie się z wynikami najnowszych badań w zakresie poszczególnych przedmiotów.

Podając powyższe do wiadomości Gronom Naucz. Dyrekcje szkół winny poinformować i uświadomić je o celach i organizacji kursów. Komunikat o nich (szczegółowy wraz z wykazem lektury przygotowawczej) powinien być umieszczony na widocznem miejscu w pokojach nauczycielskich.

Do dnia 15.VI b. r. Dyrekcje nadeślą wykazy nauczycieli, którzy zgłosili się na poszczególne kursy.

Kurator Okręgu Szkolnego *(—) J. Firewicz*

## 59.

## O nabywaniu testów do badań psychotechnicznych.

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 30.III 1932 r. Nr. III TP-1057/32.

Celem ułatwienia zaopatrywania szkół zawodowych w testy do badań psychotechnicznych zarządza się co następuje:

1) Szkoły zawodowe będą kierować odpowiednie zapotrzebowania na testy do Zakładu Psychotechnicznego przy Państwowej Szkole Budownictwa w Warszawie (Wspólna 81) najdalej do dnia 15 kwietnia każdego roku.

2) Zakład Psychotechniczny na podstawie tych zapotrzebowań dokona zamówienia druku testów w Państwowej Szkole Przemysłowej w Bydgoszczy.

3) Państwowa Szkoła Przemysłowa w Bydgoszczy będzie rozsyłać testy wraz z odpowiednim rachunkiem bezpośrednio szkołom, które po otrzymaniu testów wpłacą należność na konto czekowe Kasy Urzędu Skarbowego w Bydgoszczy Nr. 200963, otwarte w Pocztowej Kasie Oszczędności, do zarachowania na rachunek bieżący Państwowej Szkoły Przemysłowej w Bydgoszczy Nr. . . . . . B.

Na odwrotnej stronie blankietu nadawczego należy podać datę i numer rachunku, na którego pokrycie uiszcza się należność.

4) Dokładny numer rachunku bieżącego, o którym mowa w końcu ustępu pierwszego p. 3, będzie podawała każdorazowo Państwowa Szkoła Przemysłowa w Bydgoszczy na swych rachunkach, wystawianych szkołom za wysłane testy.

5) Państwowe Szkoły Zawodowe opłacą te rachunki z funduszu na doraźne pomoce naukowe.

6) Polecam niniejszy okólnik podać do wiadomości i wykonania szkołom zawodowym.

Za Dyrektora Departamentu p.o. Naczelnika Wydziału *(—) G. Hensel.*

---

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO WOŁYŃSKIEGO
—
Nr. III-6041/32.

Równe, dnia 20 kwietnia 1932 r.

Dyrekcjom Szkół Zawodowych w Okręgu.

Do wiadomości i zastosowania się.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) J. FIREWICZ.

## 60

## Ruchoma Wystawa Sztuki.

Okólnik Kuratorju O. S. Woł. z dnia 2.V.1932 r. Nr. O-7493/32.

Na teren Okręgu Kuratorjum zjeżdża „Ruchoma Wystawa Sztuki", zorganizowana przez nowopowstałą instytucję tejże nazwy, mająca na celu wprowadzenie propagandy kultury polskiej wśród

jak najszerszych warstw obywateli polskich drogą wystaw o wysokim poziomie artystycznym.

Dotąd organizacja ta urządziła 4 wystawy na przedmieściach Warszawy, zyskując sobie w ciągu miesiąca około 15.000 zwiedzających, przeważnie dzieci i młodzieży szkolnej. Wystawa urządzona w Lublinie wzbudziła również duże zainteresowanie.

Ze względu na wysoki poziom dobranych eksponatów polecam szkołom Okręgu, aby pod kierunkiem nauczycieli zwiedzały wystawy w miejscowościach odwiedzanych przez Wystawę. Panom Inspektorom Szkolnym i Dyrektorom szkół polecam okazywanie organizatorom Wystawy wszelkiej możliwej pomocy, zwłaszcza pod względem lokalowym.

Na wystawie udzielane są bezpłatnie objaśnienia i wygłaszane prelekcje przez siły fachowe.

Kurator Okręgu Szkolnego (—) *J. Firewicz.*

## 61

## Poparcie sztuki Teatralnej „Tam od Odry".

Okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 19.IV.1932 r. Nr. I. Org-2522/32.

W związku z zarządzeniem Ministerswa z dnia 9 października 1931 r. Nr. II. P.-20370/31, w sprawie akcji: p. n. „Miesiąc Śląska" zawiadamiam, iż Związek Ochrony Kresów Zachodnich przystąpił do wystawienia w różnych miejscowościach kraju sztuki teatralnej p. t. „Tam do Odry".

Przedstawienia mają być urządzane przez zespół teatralny pod kierownictwem p. p. Stanisława Dąbrowskiego i Stefana Zborowskiego.

Sztuka ma charakter propagandowy i obrazuje moment z okresu plebiscytu i III powstania śląskiego.

Podsekretarz Stanu *(—) Kazimierz Pieracki.*

## 62

## Propaganda lotnictwa i obrony przeciwgazowej w szkołach.

Okólnik Kuratorjum O. S. Woł. z dnia 22.IV.1932 r. Nr. 0-6952/32

Na podstawie zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 12 kwietnia 1932 r. Nr. I. Org-2522/32 Kuratorjum zawiadamia, iż Liga Obrony Powietrznej i przeciwgazowej organizuje w roku bieżącym IX Tydzień L.O.P.P., który ma się odbyć w czasie **od 5-go do 12-go czerwca włącznie.**

W związku z powyższem zalecam nauczycielstwu i młodzieży wzięcie udziału w akcji „IX Tygodnia" oraz organizowanie nowych Kół L.O.P.P. Jednocześnie wzywam nauczycielstwo do wygłaszania odczytów dla ludności i młodzieży o ważności dla obrony Państwa lotnictwa i obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

Kurator Okręgu Szkolnego *(—) J. Firewicz.*

## 63

## „Dzień Matki”.

Okólnik Kuratorjum O. S. Woł. z dnia 22 kwietnia 1932 r. Nr. 0-6953/32

Na podstawie zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 13 kwietnia 1932 r. Nr. I Org-2052/32 Kuratorjum zawiadamia, że podobnie jak w latach ubiegłych organizuje Komisja Główna Kół Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża w dniu 29 maja 1932 r. obchód „Dnia Matki” w Kołach młodzieży P.C.K.

W związku z powyższem zalecam podległym mi urzędom jak najszersze poparcie wspomnianej akcji i zachęcam dyrekcje szkół oraz ogół nauczycielstwa do wzięcia czynnego udziału w organizowaniu obchodów w „Dniu Matki”.

Kurator Okręgu Szkolnego *(—) J. Firewicz.*

## 64

## W sprawie prenumerowania tygodnika „Iskry”.

Okólnik Kuratorjum O. S. Woł. z dnia 20.IV.1932 r. Nr. 0-6439/32

Kuratorjum zaleciło szkołom w Dzienniku Urzędowym Nr. 10 z listopada 1931 r. prenumerowanie do bibljotek i czytelni szkolnych tygodnika ilustrowanego dla młodzieży „Iskry”. Tygodnik ten według sprawozdania Redakcji, prenumeruje zaledwie znikoma ilość szkół w Okręgu. Ponieważ przyzwyczajenie młodzieży do lektury odpowiednich dla niej czasopism jest bardzo ważnym czynnikiem wychowawczym, Kuratorjum jeszcze raz zachęca szkoły do zaprenumerowania „Iskier” i powiadomienia o ilości zaprenumerowanych egzemplarzy.

Kurator Okręgu Szkolnego *(—) J. Firewicz.*

# KOMUNIKATY.

**W sprawie organizacji szkolnictwa powszechnego i dokształcania młodzieży w związku z ustawą o ustroju szkolnictwa.**

W dniu 1 lipca ma wejść w życie ustawa o ustroju szkolnictwa. Na podstawie okólników Ministerstwa W. R. i O. P. już w kwietniu b. r. rozpoczęto przygotowania organizacyjne do wprowadzenia w życie nowego ustroju. W nowym ustroju szkolnictwo powszechne pod względem stopni organizacyjnych, odpowiadających pewnej określonej ilości dziatwy w danym obwodzie szkolnym, a oznaczonym liczbowo w ustawie o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych (ustawa z dnia 17 lutego 1922 r.) nie ulegnie zmianie. Czterdzieścioro dzieci potrzeba, by można było uruchomić publiczną szkołę powszechną - ponad 300, by szkoła była 7-klasową. Szkolnictwo będzie tak zorganizowane, by obywatele Rzeczypospolitej mogli kształcić dzieci w szkołach publicznych o najwyższym stopniu organizacyjnym. Stan i poziom szkół po wprowadzeniu nowego ustroju podniesie się, gdyż nowy ustrój szkolnictwa postanawia zupełne skasowanie 1 i 2-ej klas gimnazjalnych i wszystkie dzieci w Polsce będą musiały uczęszczać do publicznych szkół powszechnych, względnie w nielicznych wypadkach, do prywatnych, lub wreszcie pobierać naukę w domu. Podniesie się i poziom wykształcenia nauczycieli, gdyż obecnie nie będzie seminarjów, natomiast gimnazjum niższe, odpowiadające dzisiejszym 3, 4, 5 i 6-ej klasom gimnazjalnym, a więc czteroklasowe, dostępne po ukończeniu szkoły powszechnej, które daje prawo przejścia do zakładu, zwanego liceum pedagogiczne o 3-letnim okresie nauki. A kto ukończy dwuletnie liceum, odpowiadające dzisiejszym 7 i 8 klasom gimnazjalnym, ten, chcąc być nauczycielem, może wstąpić do dwuletniego zakładu, zwanego: pedagogjum. W pedagogjum otrzymuje się więcej specjalizujące wykształcenie pedagogiczne. Na terenie okręgu Wołyńskiego licea pedagogiczne są przewidywane w Krzemieńcu i w Ostrogu.

Do publicznych szkół powszechnych będą przyjmowane dzieci 7-letnie. Rok kalendarzowy, w którym dziecko kończy 7 lat, jest rokiem szkolnym dziecka od 1 września. O odroczeniu obowiązku szkolnego z powodu opóźnienia w rozwoju fizycznym lub umysłowym decyduje kierownictwo szkoły, lecz w wypadkach wątpliwych należy żądać od rodziców opinji lekarskiej w przychodni, od lekarza rejonowego, szkolnego, wreszcie innego lekarza. Z powodu warunków komunikacyjnych zwalnia dzieci od obowiązku szkolnego inspektor szkolny. Dziecko zasadniczo powinno ukończyć nauki w ciągu 7 lat. Obowiązek ten może być przedłużony o rok.

Pod względem organizacyjno-programowym szkoły powszechne będą 3-ch stopni, bo będą trzy szczeble programowe, zapewniające jednak jednolite podstawy wychowania i wykształcenia ogólnego oraz przygotowanie społeczno - obywatelskie z uwzględnieniem potrzeb życia gospodarczego. Przy ułożeniu programu wiedzy ogólnej i wychowania dziecka są wzięte pod uwagę podstawy psychologiczne (struktura psychiczna dzieci i młodzieży i zainteresowania w różnych fazach rozwoju).

Szczebel pierwszy obejmuje elementarny zakres wykształcenia ogólnego, szczebel drugi ma być rozszerzeniem i pogłębieniem szczebla pierwszego, a trzeci ma nadto przysposobić młodzież pod względem społeczno - obywatelskim i gospodarczym. W materjale naukowym wszystich szczebli mają być uwzględniane zagadnienia kulturalno - gospodarcze środowiska szkoły. Nauka języka obcego zostaje zniesiona z wyjątkiem szkół mniejszościowych. Dla dzieci anormalnych będą zakłady specjalne. Dla zorganizowania szkolnictwa powszechnego na najbliższy rok szkolny i dalszego rozwoju tej pracy potrzebny jest duży wspólny wysiłek władz państwowych, samorządów, kierownictw szkół i rodziców dzieci.

Najważniejszym ośrodkiem w tej pracy, gdy już mamy w Państwie Polskiem 15 lat własne niezależne szkolnictwo i cała Polska pokryta jest siecią obwodów szkolnych o małym procencie obwodów bez szkół, a raczej miejscowości bezszkolnych (które obecnie będą w ścisłej ewidencji władz i przedmiotem wysiłku, by tam uruchomiono szkoły), na pierwszy plan, jako ośrodek wysuwa się każda istniejąca już szkoła, a jako pierwszy w terenie organizator, dostarczający władzom materjału do organizacji - kierownik, czy kierowniczka szkoły, działający w ścisłem porozumieniu z władzą duchowną (świadectwa urodzin dzieci), z władzą samorządową, rodzicami, opieką społeczną, lekarską i higjeniczną.

Dlatego też Ministerstwo ustaliło jako podstawę orjentacyjną do organizacji tak zwaną „Kartę orgnizacyjną", którą dokładnie wypełnia kierownictwo szkoły, opierając się na metryce szkolnej, zaprowadzonej na podstawie formularzy spisowych G i skorowidzu miejscowości, ułożonym przez władze samorządowe dla władz państwowych. Trzeba wszystkie wysiłki ponieść, by można było włączyć dzieci drugoroczne z pierwszych klas gimnazjalnych, nowy

napływ tych, którzy przygotowując się w domu, nie mogą już wstępować do pierwszej klasy gimnazjalnej, wreszcie powinien być włączony do szkoły rocznik urodzony w 1925 roku. Trzeba będzie uzyskać sale szkolne o jak największej powierzchni, od 24 m$^2$ w izbach wiejskich i najmniej 40 m$^2$ pow. w ośrodkach o większych skupieniach dzieci, a szczególnie w miastach. Zepewnione być muszą w budżetach gminnych sumy potrzebne na wynajęcie i urządzenie sal.

W tej pracy zespołowej dla dobra Rzeczypospolitej musi przyświecać nam Idea budowy mocnego kulturą i cywilizacją Państwa, opartego o silne charaktery obywateli, przygotowanych i produkcyjnie pracujących dla podniesienia potęgi Państwa.

W tym celu nowa ustawa, dając możność młodzieży, kończącej szkołę powszechną, przejścia do szkół zawodowych o niższym stopniu organizacyjnym i do szkół średnich, wprowadza jeszcze bardzo szeroko i obowiązująco ujęte dokształcanie tych obywateli, którzy wypełnią obowiązek szkolny, a nie mogą uczęszczać do żadnej szkoły w celu dalszego kształcenia się. Dokształcanie obowiązkowe dla każdego obywatela (ki) trwa do 18 roku życia, celem „pogłębienia indywidualnego i społeczno - obywatelskiego wychowania młodzieży, oraz rozszerzenia ogólnego wykształcenia z dostosowaniem do potrzeb życia gospodarczego i zawodów, w których młodzież pracuje i pracować będzie".

## Kursy wakacyjne w Okręgu Wołyńskim.

| Miejscowość. Termin.<br>Inspektorat szkolny.<br>Siedziba Kursu.<br>Informacje organizacyjne. | KURS.<br>UWAGI. |
|---|---|
| **Krzemieniec I.**<br>Inspektorat Szkolny w Krzemieńcu. Siedziba Kursu w Gimnazjum Licealnem. Dojazd koleją na miejsce. Pomieszczenia w lokalach szk. powszechnych. Utrzymanie około 75 zł. za okres 4 tyg. Warunki klimatyczne b. dobre. Tereny sportowe (boisko, tenis) wycieczki w okolicę. Słuchacze kursu biorą bezpłatnie udział w audycjach muzyczno-wokalnych organizowanych przez Muzyczne Ognisko Wak. Liceum Krzemienieckiego. | **Języka ukraińskiego.**<br>Kurs początkowy dla nauczycieli nieposiadających znajomości jęz. ukraińskiego. |

| Miejscowość. Termin. Inspektorat Szkolny. Siedziba Kursu. Informacje organizacyjne. | KURS. UWAGI. |
| --- | --- |
| **Krzemieniec I.** jak wyżej. | **Języka ukraińskiego.** Kurs końcowy dla słuchaczy kursu początkowego w ub. roku, oraz dla nauczycieli, znających praktycznie jęz. ukraiński. Uwagi dla kandydatów na kursy jęz. ukraińskiego w Krzemieńcu: Dla słuchaczy kursu początkowego pożądane przywiezienie książek: W. Połtaweć: „Zirka", Bukwar i pierwsza czytanka dla szkół (Wyd. „Nasz Kraj"— Warszawa 1924). Popowicz. Ćwiczenia gramatyczne, cz. I. Dla słuchaczy kursu końcowego pożądane przywiezienie książek: jak na kurs początkowy oraz: Narodna szkoła, cz. II, III,IV. Prawidła pisowni ruskiej. W. Kocowskyj i J. Ogonowskyj: Metodyczna gramatyka ruskoi mowy. (U Lwowi r. 1923). |
| **Krzemieniec.** Terminy podane obok. Stacja kolejowa na miejscu. Słuchacze kursów M.O.W. mogą otrzymać mieszkanie i utrzymanie w internatach Liceum za opłatą 90 zł. za 5 tygodni. Słuchacze winni przywieźć ze sobą pościel (kołdrę, lub koc, poduszkę, bieliznę pościelową i siennik). Za naukę na instrumencie słuchacze kursów śpiewu płacą 20 zł. Dla słuchaczy zorganizowanych będzie kilkanaście bezpłatnych audycyj - koncertów. Podczas trwania kursów projektowane jest zwiedzanie zabytków Krzemieńca i pięknych okolic, oraz | **Muzyczne ognisko wakacyjne Liceum Krzemienieckiego.** W ramach ogniska odbędą się kursy: 1. Śpiewu (niższy) W. K. N. — 2 grupy od 4.VII do 6-VIII. Uwagi: Kurs 5-tygodniowy. Warunki przyjęcia: uzdolnienie muzyczne, znajomość przedmiotów muzycznych w zakresie programu seminarjum naucz. oraz zobowiązanie się do pracy samokształceniowej w ciągu roku szkolnego. 2. Śpiewu (średni) W. K. N. — 2 grupy. Od 4.VII do 6.VIII. Uwagi: Kurs 5 tyg. Wa- |

| Miejscowość. Termin. Inspektorat Szkolny. Siedziba Kursu. Informacje organizacyjne. | KURS. UWAGI. |
|---|---|
| zorganizowane będą dalsze wycieczki.<br>Karty wpisowe należy przesyłać do Dyrekcji Muzycznego Ogniska Wakacyjnego w Warszawie, ul. Zórawia 16, m. 7.<br>Wpisowe wpłacać można do P. K. O. na konto Muz. Ogn. Wakac. Nr. 81.505. | runki przyjęcia: przerobienie programu kursu niższego (solfeż w różnych tonacjach, zasady muzyczne, początki harmonji (teoretycznie i praktycznie).<br>3. Śpiewu (końcowy) W.K.N. — 1 grupa. Od 4.VII do 6.VIII.<br>Uwagi: Kurs 5-tygodniowy. Warunki przyjęcia: Przerobienie kursu średniego. Na kurs ten przyjmowani będą jedynie stali uczestnicy M. O. W.<br>4. Gry instrumentalnej (skrzypce, wiolonczela, fortepian) od 4.VII do 6.VIII.<br>Uwagi: Kurs 5 tyg. Warunki przyjęcia: Początkowa znajomość gry na obranym instrumencie (skrzypcach, wiolonczeli, fortepianie). Przywieźć nuty poprzednio opracowane. Słuchacze gry na skrzypcach i wiolonczeli przywożą ze sobą instrumenty. Dodatkowa opłata za kurs gry instrumentalnej wynosi 30 zł.<br>5. Pedagogiczny i Teatru Szkolnego. Od 4.VII do 6.VIII. Stosunek dziecka do świata rzeczywistego i urojonego. Psychologiczne podstawy postępowania dziecka. Zagadnienia teatralne na terenie szkoły powszechnej. Obchody i uroczystości szkolne. Inscenizacja pieśni szkolnych. |

| Miejscowość. Termin. Inspektorat Szkolny. Siedziba Kursu. Informacje organizacyjne. | KURS. UWAGI. |
|---|---|
| **Ostróg nad Horyniem I.** Inspektorat Szkolny w Zdołbunowie. Kurs i internat w gmachu Seminarjum Naucz. Dojazd koleją do st. kol. Ostróg (następnie autobusem do miasta — 30 min.). Kwota za utrzymanie w internacie około 65 zł. za okres 4-tygodniowy. Warunki klimatyczne b. dobre. Boisko do gier. Wycieczki w okolice. | **Pedagogiczny.** Organizacja nauczania i wychowania w niższych oddziałach szkoły powszechnej. Rozwój zainteresowań u dzieci i metody aktywne w nauczaniu. |
| **Ostróg nad Horyniem I.** jak wyżej. | **Pedagogiczny.** Praktyczne zagadnienia organizacyjne i administracyjne z punktu widzenia potrzeb początkującego nauczyciela. Wieś jako osnowa pracy dydaktycznej i wychowawczej na stopniu niższym.<br>Uwagi: Należy zgłaszać się tylko na jeden z podanych tematów pedagogicznych, co musi być uwidocznione na karcie wpisowej w rubryce „uwagi". Pożądane przywiezienie programów szkoły powszechnej, oraz książek: Jeleńska: Metodyka pierwszych lat nauczania. Claparède: Psychologja dziecka i pedagogika eksperymentalna. Wetekamp: Samodzielność i radość twórcza w nauczaniu i wychowaniu. Devey: Szkoła i dziecko. |

| Miejscowość. Termin. Inspektorat Szkolny. Siedziba Kursu. Informacje organizacyjne. | KURS. UWAGI: |
|---|---|
| **Ostróg nad Horyniem I.** Adres zgłoszeń j. w. Kurs i internat mieści się w Gimnazjum Państw. Bibljoteka Gimnazjum Państwowego. Warunki utrzymania j. w. | **Polonistyczno-historyczny.** Literatura polska po roku 1863. Omówienie najwybitniejszych utworów tego okresu. Wybrane zagadnienia z historji Polski. Wartości wychowawcze, obywatelsko-państwowe w nauczaniu tych przedmiotów. Uwagi: Pożądane przywiezienie ze sobą książek: B. Chlebowski: Literatura polska (1795-1905). Szyjkowski M.: Współczesna literatura polska. Feldman-Kołaczkowski: Współczesna literatura polska. W. Smoleński: Dzieje Narodu Polskiego. Najwybitniejsze utwory literackie z okresu po r. 1863. |

## Wakacyjne kursy harcerskie dla nauczycieli szkół powszechnych.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego organizuje w r. b. pięć kursów harcerskich pod namiotami dla nauczycieli (mężczyzn) szkół powszechnych od dnia 4 lipca do 31 lipca.

Program kursu obejmuje zaznajomienie uczestników: a) z psychologicznemi podstawami harcerstwa i jego pedagogicznemi wartościami z uwzględnieniem zastosowania metod harcerskich w ogólnem wychowaniu szkolnem; b) z obozownictwem, prowadzeniem wycieczek i typowemi ćwiczeniami skautowemi; c) z prowadzeniem drużyny harcerskiej w szkole powszechnej.

Wpisowe wynosi 20 zł., wpłacić je należy równocześnie ze zgłoszeniem się na kurs. Uczestnicy otrzymują pełne utrzymanie za cenę 35 zł., które wpłacić należy przy zgłoszeniu się w obozie.

Przyjęci na kurs otrzymują rozkazy wyjazdu, uprawniające do nabycia biletu kolejowego według taryfy wojskowej (ok. 20%) normalnej ceny biletu) na przyjazd do miejsca obozowania i z powrotem. Koszta przejazdu ponoszą uczestnicy.

Kursy organizują:

1) Kuratorjum Okręgu Skolnego Krakowskiego w okolicy Zwardonia (powiat Żywiecki).

2) Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego w Skolem;

3) Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łódzkiego w Lesku nad Sanem;

4) Kuratorjum Okręgu Szkolnego Poznańskiego w Muszynie pod Krynicą;

5) Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego w okolicy Wilna.

Ubiegający się o przyjęcie na kurs przesyłają drogą służbową w terminie do dnia 2 czerwca 1932 r. zgłoszenia do tego Kuratorjum Orkęgu Szkolnego, które dany kurs organizuje.

Wraz z kartą wpisową należy przesłać wpisowe w wysokości 20 zł. Nadto zgłoszenie winno zawierać następujące dane:

a) Rok urodzenia, wyznanie, studja, liczba lat pracy, jakich przedmiotów uczy,

b) czy zgłaszający się pracował w harcerstwie, jeśli tak należy podać krótki przebieg służby; czy brał udział w kolonjach, obozach, w jakich i w jakim charakterze; czy odbył służbę wojskową, ew. czy przeszedł przysposobienie wojskowe; prócz tego należy dołączyć deklarację osobistą według poniższego wzoru.

## Deklaracja osobista.

Zobowiązuję się w razie przyjęcia mnie na kurs harcerski dla nauczycieli szkół powszechnych, organizowanych przez Kuratorjum Okręgu Szkolnego. . . . . . . . . . . . . .

A) przybyć punktualnie do obozu i pozostać do ukończenia kursu,

B) wpłacić w dniu przybycia na kurs kwotę 35 zł. tytułem zwrotu kosztów utrzymania,

C) poddać się regulaminowi obozu,

D) przywieźć z sobą wyekwipowanie:

a) koc, siennik, prześcieradła na łóżko i pod koc, bieliznę osobistą, przybory toaletowe i do czyszczenia,

b) plecak,

c) pantofle, spodeńki lekkoatletyczne, kostjum kąpielowy, koszulkę harcerską (barwy khaki), spodeńki harc., wygodne obuwie wycieczkowe.

(podpis kandydata)

Kandydaci przyjęci na kurs otrzymają szczegółowe informacje i zaświadczenie, na podstawie którego otrzymają rozkaz wyjazdu.

## W sprawie obozów letnich w 1932 roku.

Państwowy Urząd W. F. i P. W. organizuje w porozumieniu z Ministerstwem W. R. i O. P. następujące obozy letnie przysposobienia wojskowego, względnie wychowania fizycznego dla członków (iń) szkolnych hufców p. w. harcerzy i nauczycielstwa szkół średnich i powszechnych.

### I. Obozy p. w. męskie.

1) 3-tygodniowe obozy na zakończenie II stopnia p. w. w Wólce Profeckiej (D. O. K. I i D. O. K. II) i w Duryczach (D. O. K. IX). Obozy te będą prowadzone w dwu turnusach: w czasie od 4. VII. do 24. VII. i od 27. VII. do 16. VIII. b. r. włącznie.

2) 4-ro tygodniowy obóz p. w. elektrotechniczny w Nowym Dworze - w mies. lipcu.

3) 2-3 tygodniowy wędrowny obóz kolarski (termin jeszcze nie ustalony).

4) 7-dniowe wędrówki gwiazdziste do obozu Y. M. C. A. w Mszanie Dolnej (termin jeszcze nie ustalony).

Kandydaci do obozów ad I pkt. 1, 2 powinni posiadać:

a) zaświadczenie ukończenia I stopnia p. w.

b) przepisaną ilość zajęć, na II stopniu p. w. obliczoną na podstawie dziennika kontroli zajęć,

c) nienaganną opinję, wydaną przez Dyrekcję szkoły,

d) świadectwo zdrowia, wydane przez lekarza szkolnego,

e) pisemne zobowiązanie rodziców (opiekunów) do zwrotu kosztów utrzymania w wypadku samowolnego opuszczenia obozu, lub wydalenia z obozu, oraz

f) uiścić opłatę wynikającą z tytułu dopłaty na wyżywienie w obozie, przed otrzymaniem rozkazu wyjazdu do obozu.

Kandydaci na wędrowny obóz kolarski powinni posiadać świadectwo ukończenia II stopnia p. w. oraz - jak wyżej - pod c,d,e,f.

### II. Obozy p. w. żeńskie.

1) 3-tygodniowe obozy letnie dla członkiń hufców szkolnych p. w. w czasie od 26 czerwca do 18 lipca b. r. miejsca obozów nie ustalone.

2) 4-tygodniowe obozy instruktorskie (wstępne, podinstruktorskie i fachowe) dla nauczycielek, akademiczek i innych z cenzusem, w mies. lipcu i sierpniu. Miejsca obozów nieustalone.

Bliższe szczegóły będą podane w terminie późniejszym.

**III. Obozy wych. fizycznego męskie** — organizowane przez Ministerstwo W. R. i O. P. przy pomocy materjalnej Państw. Urzędu W. F. i P. W.

1) 4-tygodniowy obóz (kurs gimnstyki metod. i gier sportowych dla 60 nauczycieli w. f. szkół średnich w mies. lipcu - w Centr. Instytucie Wych. Fiz. na Bielanach pod Warszawą.

2) 4-tygodniowy obóz (kurs) gimnast. metod. i gier dla 40

nauczycili szkół powszechnych Okręgu Szkolnego Lubelskiego w mies. lipcu w Puławach.

3) 4-ro tygodniowe obozy w. f. dla nauczycieli szkół powszechnych:

a) Okręgu Szkolnego Warszawskiego — w Wymyślinie,
b) „ „ Wileńskiego — w Wilnie,
c) „ „ Łódzkiego — w Kaliszu,
d) „ „ Krakowskiego — w Nowym Sączu
e) „ „ Lwowskiego — w Rudniku nad Sanem,
f) „ „ Poznańskiego — w Wągrowcu.

**IV. Obozy wych. fizycznego żeńskie** - organizowane przez Ministerstwo W. R. i O. P. przy pomocy Państw. Urzędu W. F. i P. W. jak pod III pkt. 1, 2, i 3 a, b, c, d, e, f.

oraz - 4) 3 - tygodniowy obóz wędrowny z metodyką wycieczek krótkich, ze stałą siedzibą w Skolem, - dla 30 uczestniczek, - z pierwszeństwem dla nauczycielek, - w mies. lipcu.

5) 2 - tygodniowy obóz wędrowny (w lipcu) z nauką metodyki turystyki i obozownictwa dla 20 uczestniczek. Siedziba kursu na terenie D. O. K. III.

6) 4 - ro tygodniowy obóz gier i gimnastyki, z pierwszeństwem dla nauczycielek szkół powszechnych - na 100 uczestniczek - w mies. lipcu - na terenie D. O. K. IV.

**V. Obozy żeglarskie.**

2) 4- ro tygodniowy obóz żeglarstwa jachtowego w Gdyni, w dwu turnusach - (lipiec i sierpień) dla 30 harcerzy i członków klubów żeglarskich,

2) 4 - ro tygodniowy obóz żeglarstwa śródlądowego w Trokach, w mies. lipcu, dla 35 harcerzy i członków klubów żeglarskich.

Kandydatów - harcerzy wyznaczy Związek Harcerstwa Polskiego z pośród młodzieży, zrzeszonej w żeglarskich drużynach harcerskich. Warunki przyjęcia do obozów, oraz termin i miejsce składania podań zostaną podane w najbliższym czasie. Nr. II-6138/32.

## Zmiany w składzie Komisji Egzaminacyjnej.

W związku z okólnikiem tutejszym z dnia 25.IX.1930 roku Nr. I-16787/30 Kuratorjum komunikuje, że do rejonu I Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych powołało dwóch członków: 1) p. Wincentego Kurka, p.o. Zastępcy Inspektora Szkolnego w Kostopolu i 2) p. Rudolfa Chruściela, p. o. kierownika 7-kl. publicznej szkoły powszechnej w Bereznem, powiatu kostopolskiego.

W związku z okólnikiem tutejszym z dnia 25.IX.1930 roku Nr. I-16787/30 Kuratorjum komunikuje, że na zastępcę prezesa Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych II Rejonu powołano p. Stefana Majewskiego, Inspektora Szkolnego w Zdołbunowie.

## Zbiorowa Wystawa Szkół Zawodowych z terenu Województwa Lubelskiego i Wołyńskiego.

Towarzystwo Popierania Kształcenia Zawodowego w Lublinie, kontynuując swe prace w kierunku propagandy szkolnictwa zawodowego, organizuje przy czynnym współudziale Izby Przomysłowo-Handlowej, Wojewódzkiego Towarzystwa Organizacyj i Kółek Rolniczych oraz Lubelskiej Izby Rzemieślniczej w czasie **od 22-31 maja 1932 r.** Zbiorową Wystawę Szkół Zawodowych z terenu Województw Lubelskiego i Wołyńskiego. Wystawa odbędzie się w Lublinie w gmachu Państwowej Szkoły Przemysłowo - Handlowej Żeńskiej przy ul. Spokojnej 10 i czynna będzie w godz. od 9 do 19-ej.

Na wystawie reprezentowane będą wszystkie działy szkolnictwa zawodowego. W czasie Wystawy wygłoszony zostanie szereg prelekcyj na temat szkolnictwa zawodowego oraz wyświetlane będą filmy i przeźrocza. Poza tem odbędzie się szereg imprez atrakcyjnych, jak popisy sportowe, Święto Pieśni, przedstawienie operetki narodowej „Wiesław", koncerty orkiestr szkolnych i t.d. Na terenie Wystawy zorganizowana zostanie kawiarenka, zainstalowany aparat filmowy i radjo. Wstęp na Wystawę wynosić będzie 30 gr. dla młodzieży i uczestników wycieczek — 10 gr.

Z uwagi na doniosłe znaczenie wystawy pod względem kształcącym i wychowawczym zwiedzanie jej przez wycieczki szkolne jest bardzo wskazane.

## Szkolne Schronisko Wycieczkowe w Wilnie dla wycieczek młodzieży szkolnej i organizacyj społecznych — czynne przez cały rok.

Schronisko wyposażone jest w 60 łóżek z materacami, poduszki, prześcieradła i koce.

Wygodne noclegi po minimalnych opłatach:
dorośli za dobę — 1 zł.
młodzież szkolna — 50 gr.

Lokal estetycznie urządzony w centrum miasta, przy przystanku autobusowym (Nr. 3). Od dworca 10 minut drogi piechotą. Na miejscu śniadania i kolacje; obiady w sąsiednim domu.

**Zgłoszenia kierować: Szkolne Schronisko Wycieczkowe Wilno, ul. Dominikańska Nr. 5, Gimnazjum im. Słowackiego (tel. Nr. 100).**

Wycieczki, które chcą mieć zapewnione miejsce powinny na trzy tygodnie przed terminem przyjazdu nadesłać zgłoszenie wraz z opłatą. Zgłoszone wycieczki oczekuje na dworcu przewodnik.

Wycieczki zatrzymujące się w szkolnych schroniskach otrzymują na cały czas wycieczki przewodników.

**Studjum Wychowania Fizycznego w Poznaniu** zawiadamia, że Absolwenci i Absolwentki 3-letn. kursu uproszczonego Studjum Wychowania Fizycznego w Poznaniu mogą otrzymać świadectwa ukończenia studjów wychowania fizycznego, które uprawnia, w myśl okólnika Min. W. R. i O. P. Nr. O. Prez. 14.252/26 do nauczania ćwiczeń cielesnych w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych, obok innego przedmiotu jako głównego.

Zgłoszenia należy nadsyłać do Dyrekcji Studjum Wychowania Fizycznego U. P. w Poznaniu, Park Wilsona, załączając na druki zł. 5 oraz metrykę chrztu.

## Bibljoteka Uniwersytecka we Lwowie

podaje do wiadomości, że członkowie gron nauczycielski szkół średnich zamiejscowych w stosunku do Bibljoteki Uniwersyteckiej we Lwowie, mogą korzystać z księgozbioru Bibljoteki jedynie za pośrednictwem Dyrekcyj danych Zakładów.

W tym celu skierowują Dyrekcje do Bibljoteki Uniwersyteckiej urzędową drogą prośbę o wypożyczenie książek.

Pisma te powinny:

1) wymieniać imię i nazwisko członka grona, dla którego Dyrekcja stara się o wypożyczenie książek,

2) podawać dzieła, o których wypożyczenie chodzi, z należytą ścisłością bibljograficzną na blankietach rewersowych, używanych w Bibljotece Uniwersyteckiej we Lwowie[1]), przyczem każdego dzieła (nie tomu) żądać należy na osobnym blankiecie. Rewersy te muszą być wystawione przez Dyrekcję Zakładu i opatrzone jej urzędową pieczęcią.

3) zawierać kategoryczne stwierdzenie, że Dyrekcja Zakładu przyjmuje urzędownie wobec Dyrekcji Bibljoteki wyłączną odpowiedzialność za książki wypożyczone na jej żądanie, gwarantując temsamem:

a) że zwrot książek nastąpi w terminie oznaczonym[2]), lub, że odroczenie tegoż (prolongata) zostanie należycie uzyskane[3]), wreszcie, że ewentualne wezwania Bibljoteki Uniwersyteckiej do zwrotu książek[4]), odniosą zawsze należyty skutek,

---

[1]) Wysyła się je z Bibljoteki na zamówienie, policzając po 5 gr. za blankiet.

[2]) Normalnie przypada w zamiejscowem wypożyczaniu termin zwrotu książki w 2 miesiące od daty jej wysyłki z Bibljoteki.

[3]) O dalszą 2 miesięczną prolongatę wygasającego terminu zwrotu dzieła, należy zgłosić się przed jego upływem, przesyłając rewersy na nowy okres i opłatę prolongacyjną po 40 gr. od tomu.

[4]) Zaniedbanie terminowego zwrotu książki przypomina się urzędowemi wezwaniami (urguje), policzając zarazem grzywnę za przetrzymanie dzieła w kwocie 50 gr. za 1 tydzień od 1 tomu.

b) że stan zachowania dzieł nie ucierpi w trakcie korzystania z nich,

c) że w razie niezwracalności książek (ich zatracenia lub zniszczenia) ponoszący winę nauczyciel odkupi w terminie oznaczonym zaginione dzieło, w takim egzemplarzu na którego przyjęcie Dyrekcja Bibljoteki będzie się mogła zgodzić, lub uiści Bibljotece według jej żądania, ekwiwalent pieniężny,

d) że wszelkie regulaminowo przewidziane, administracyjne lub karne opłaty, związane z zamiejscowem wypożyczeniem książek, jak: taksa zasadnicza[5]), zwrot kosztów przesyłki i korespondencji według każdorazowego urzędowego rachunku Bibljoteki, należytości prolongacyjne lub wreszcie grzywny urgensowe i t. d. — wpłyną punktualnie do kasy Bibljoteki.

Zamówienia czyniące zadość powyższym postanowieniom realizuje Bibljoteka bez zastrzeżeń—chyba, że wielki obrót książkowy lub specjalne przeznaczenie książek w bibljotece, może chwilowo ograniczać pełnienie dysponowania niemi, co Bibljoteka zawsze wyjaśnia.

### Zmiana nazwy ulicy w Równem.

Kuratorjum zawiadamia, że na podstawie uchwały Rady Miejskiej m. Równego z dnia 16 marca r.b. Nr. 579 ulica Gimnazjalna, przy której mieści się Kuratorjum, została przemianowana na ulicę Ks. Biskupa Bandurskiego.

### Kradzież pieczęci.

W dniu 25.XI.1931 r. — w 1-klasowej publicznej szkole powszechnej w Czernicy, gm. Majków, pow. rówieńskiego skradziona została okrągła pieczęć gumowa z napisem w otoku: „Publiczna Szkoła Powszechna" — w środku „pow. ostrogskiego".

## Konkursy.

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 3 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462) Kuratorjum ogłasza konkurs na stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych:

### I. W powiecie Horochowskim.

a) 7-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Drużkopolu, gm. Brany. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 1 pokoju i kuchni.

[5]) w kwocie 40 gr. od tomu na przeciąg 2 miesięcznego wypożeczenia.

b) 6-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Łokaczach, gm. Chorów. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 2 pokoi i kuchni.

c) 4-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim jezykiem nauczania w Oździutyczach, gm. Kisielin. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika szkoły.

d) 4-kl. publ. szkoły powszechnej utrakwistycznej w Fusowie, gm. Podberezie. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika szkoły.

## II. W powiecie Kowelskim.

a) 4-kl. publ. szkoły powszechnej z językiem nauczania polskim i ruskim jako przedmiotem w Zamszanach, gm. Datyń. Szkoła mieści się w budynku własnym 2 sale, reszta w budynku wynajętym. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika. Ziemi przy szkole $^{3}/_{4}$ ha.

b) 4-kl. publ. szkoły powszechnej z językiem nauczania polskim w Kortelisach. Szkoła mieści się w budynku własnym 2 sale, reszta w budynku wynajętym. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 1 pokoju i kuchni. Ziemi przy szkole 2 ha.

c) 7-kl. publ. szkoły powszechnej Nr. 7 z polskim językiem nauczania w Kowlu. Szkoła mieści się w budynku wynajętym. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika.

d) 4-kl. publ. szkole powszechnej z językiem nauczania polskim i ruskim jako przedmiotem w Krymnie, gm. Krymno. Szkoła mieści się w budynku własnym. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 2 pokoi i kuchni. Ziemi $1^{1}/_{2}$ ha.

e) 7-kl. publ. szkoły powszechnej Nr. 1 z polskim językiem nauczania w Maciejowie. Szkoła mieści się w budynku własnym. Mieszkanie dla kierownika, składające się z 3 pokoi i kuchni. Ziemi przy szkole $1^{1}/_{4}$ ha.

f) 7-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Maniewiczach. Szkoła mieści się w budynku wynajętym. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika.

g) 5-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Ratnie. Szkoła mieści się w budynku wynajętym, 1 sala w budynku własnym. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 2 pokoi i kuchni.

h) 5-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim i ruskim językiem nauczania w Starych Koszarach. Szkoła mieści się w budynku własnym, posiada mieszkanie dla kierownika, składające się z 2 pokoi i kuchni. Ziemi przy szkole 5 ha.

i) 4-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania i ruskim jako przedmiotem w Zabłociu, gm. Zabłocie. Szkoła

mieści się w budynku własnym—2 sale i 2 w budynku wynajętym. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 2 pokoi i kuchni.

j) 4-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Krzywinie, gm. Wielick. Szkoła mieści się w budynku własnym. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 2 pokoi i kuchni. Ziemi przy szkole 3 ha.

## III. W powiecie Kostopolskim.

a) 7-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Bereznem. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 3 pokoi i kuchni.

b) 4-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Bystrzycach n/Sł. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 2 pokoi i kuchni.

## IV. W powiecie Łuckim.

a) 7-kl. publ. szkoły powszechnej utrakwistycznej w Cumaniu, gm. Silno. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika.

b) 7-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania i ruskim jako przedmiotem w Chorochoryniu, gm. Szczurzyn. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, skadające się z 3 pokoi i kuchni.

c) 5-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim i ruskim językiem nauczania w Czartorysku, gm. Nowy Czartorysk. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika.

## W powiecie Rówieńskim.

a) 7-kl. publ. szkoły powsz. z polskim językiem nauczania i ruskim jako przedmiotem nadobowiązkowym w Zytyniu-Cukrowni, gm. Aleksandrja, pow. Równe. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika składające się z 2 pokoi i kuchni.

b) 4-kl. publ. szkoły powsz. z polskim i ruskim językiem nauczania w Buhryniu tejże gminy, powiatu rówieńskiego. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika składające się z 2 pokoi i kuchni.

c) 7-kl. publ. szkoły powsz. z polskim, ruskim i czeskim językiem nauczania w Gruszwicy, gminy Dziatkiewicze, powiatu rówieńskiego. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika składające się z 2 pokoi i kuchni.

d) 7-kl. publ. szkoły powsz. z polskim i ruskim językiem nauczania w Hoszczy tejże gminy, powiatu rówieńskiego. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika składające się z 2 pokoi i kuchni.

e) 4-kl. publ. szkoły powsz. z polskim i ruskim językiem nauczania w Starożukowie, gm. Klewań, powiatu rówieńskiego. Przy

szkole jest mieszkanie dla kierownika składające się z 2 pokoi i kuchni.

f) 4-kl. publ. szkoły powsz. z polskim i ruskim językiem nauczania w Kobylni, gm. Korzec, powiatu rówieńskiego. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika składające się z 2 pokoi i kuchni.

g) 4-kl. publ. szkoły powsz. z polskim i ruskim językiem nauczania w Daniczowie, gm. Międzyrzec, powiatu rówieńskiego. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika.

h) 4-kl. publ. szkoły powsz. z polskim i ruskim językiem nauczania w Janówce, gm. Międzyrzec, powiatu rówieńskiego. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika składające się z 2 pokoi i kuchni.

i) 5-kl. publ. szkoły powsz. z polskim i ruskim językiem nauczania w Szpanowie, pm. Równe tegoż powiatu. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika szkoły.

k) 5-kl. publ. szkoły powsz. z polskim językiem nauczania j ruskim jako przedmiotem w Kustyniu gm. Aleksandrja powiatu rówieńskiego. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika składające się z 2 pokoi i kuchni.

## V. W powiecie Sarneńskim.

a) 7-kl. publ. szkoły powszechnej żeńskiej z polskim językiem nauczania w Sarnach. Przy szkole brak mieszkania dla kierowniczki szkoły.

b) 7-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w m. Dąbrowicy. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika szkoły.

c) 7-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim jązykiem nauczania w m. Rokitnie. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika.

d) 5-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Antonówce. Przy szole brak mieszkania dla kierownika.

e) 5-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Cepcewiczach Wielkich, gm. Antonówka. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika.

f) 4-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Bielskowoli. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 2 pokoi i kuchni, jak również ogród i 2 ha ziemi.

g) 4-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Bereźcu, gm. Dąbrowica. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 2 pokoi i kuchni, jak również $^1/_2$ ha ogrodu.

h) 7-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania we wsi Dąbrowica. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika.

i) 4-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Orwianicach, gm. Dąbrowica. Przy szkole jest mieszkanie

dla kierownika, składające się z 2 pokoi i kuchni, jak również ogród owocowy i warzywny.

j) 4-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Karpiłówce, gm. Kisorycze. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 3 pokoi i kuchni, jak również ogród warzywny.

k) 5-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Czudelu, gm. Klesów. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 2 pokoi i kuchni, jak również ogród warzywny.

l) 4-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Strzelsku, gm. Lubikowicze. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika.

ł) 4-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania w Znosiczach, gm. Niemowicze. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 2 pokoi i kuchni, jak również ogród.

m) 6-kl. publ. szkoły powszechnej rozwojowej z polskim jęz. nauczania w m. Rafałówka. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 2 pokoi z kuchnią i ogród.

n) 5-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim jezykiem nauczania przy stacji Rafałówka. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika.

o) 5-kl. publ. szkoły powszechnej rozwojowej z polskim jęz. nauczenia w Długowoli, gm. Włodzimierzec. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 2 pokoi i kuchni, jak również ogród i plac 3 ha.

## W powiecie Włodzimierskim.

a) 7-kl. publ. szkoły powsz. żeńskiej Nr. 2 z polskim językiem nauczania i ruskim jako przedmiotem nadobowiązkowym we Włodzimierzu. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika.

b) 7-kl. publ. szkoły powsz. z polskim językiem nauczania i ruskim jako przedmiotem nadobowiązkowym w Porycku, powiatu włodzimierskiego. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika szkoły składające się z 1 pokoju i kuchni oraz 4 ha 3315 m. kw. ziemi szkolnej.

c) 5-kl. publ. szkoły powsz. z polskim i ruskim językiem nauczania w Werbie, powiatu włodzimierskiego. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 2 pokoi i kuchni oraz 7566 m. kw. ziemi pod ogrodem.

d) 4-kl. publ. szkoły z polskim językiem nauczania w Sielcu powiatu włodzimierskiego. Szkoła mieści się w budynku państwowym. Mieszkanie dla kierownika za opłatą 34 zł. 20 gr. składa się z 3 pokoi z kuchnią, prócz tego 2,7 ha ziemi ornej oraz 0,56 ha łąki.

### VI. W powiecie Zdołbunowskim.

a) 6-kl. publ. szkoły powszechnej z jezykiem nauczania polskim i ruskim jako przedmiotem w Białoszowie, gm. Chorów. Przy szkole jest mieszkanie służbowe, złożone z 3 pokoi i kuchni.

b) 4-kl. publ. szkoły powszechnej utrakwistycznej w Rozważu, gm. Chorów. Przy szkole jest mieszanie dla kierownika, składające się z 3 pokoi i kuchni.

c) 5-kl. publicznej szkoły powszechnej utrakwistycznej Nr. 2 w m. Mizoczu. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika.

d) 4-kl. publ. szkoły powszechnej utrakwistycznej w Tajkurach, gm. Zdołbica. Przy szkole brak mieszkania dla kierownika.

e) 7-kl. publ. szkoły powszechnej z polskim językiem nauczania Nr. 1 im. St. Staszica w Ostrogu. Przy szkole jest mieszkanie dla kierownika, składające się z 2 pokoi i kuchni.

Kandydaci, ubiegający się o powyższe stanowiska winni odpowiadać warunkom przewidzianym w art. 12 ustawy z dnia 1.VII 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47, poz. 462 z 1928r.). Kandydaci posiadający W. K. N. mają pierwszeństwo.

Podania należy wnosić drogą służbową do odnośnych P.P. Inspektorów Szkolnych w terminie 4-tygodniowym od daty ukazania się niniejszego konkursu w Dzienniku Urzędowym.

## Odwołanie konkursu.

Niniejszem Kuratorjum odwołuje konkurs na stanowisko kierownika 3-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Zygmuntowie-Zwiniaczach gm. Skobełka, powiatu horochowskiego, ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Kuratorjum O. S. Woł. Nr. 4(77) z kwietnia 1931 roku.

# CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

*Franciszek Mączak*
Liceum Krzemienieckie.

## Koła Krajoznawcze w szkołach — jako czynnik wychowawczy.

Przedmiotem zainteresowań Kół Krajoznawczych młodzieży szkolnej jest praca krajoznawcza. Pojęcie krajoznawstwa nie jest jeszcze ustalone i w tym względzie dyskusja, rozpoczęta w 1910 r. przez Wacława Nałkowskiego, nie jest ukończona. Najwięcej może zwolenników ma za sobą zdanie prof. Sawickiego, stwierdzające, że krajoznawstwo „nie ogranicza się do żadnej ciasnej grupy zjawisk przyrodniczych, czy humanistycznych, lecz stara się wszystkie ze sobą powiązać i w ten sposób odtworzyć w umyśle obserwatora ten obraz ograniczony, na który w rzeczywistości składają się wielorakie szeregi zjawisk przyrodzonych, ludzkich i historycznych. Czyni to z krajoznawstwa centralę wiadomości o syntetycznym charakterze, która pod tym względem wykazuje bardzo daleko idące podobieństwo do geografji tak, iż można było długie czasy nad tem debatować, czy nie należy krajoznawstwa utożsamiać z geografją. Sądzimy jednak, że idea krajoznawstwa, jak niemniej praktyka krajoznawcza, nie ma wogóle ściśle naukowego charakteru. Nie dąży do rozwiązania oderwanych, teoretycznych zagadnień, a chce jedynie zbliżyć jaknajbardziej ogół społeczeństwa do swego środowiska. Występuje krajoznawstwo w roli propagatora i popularyzatora wyników nauki, staje się równocznśie jej „służebnicą i pomocnicą”.

Nic dziwnego zatem, że w praktyce prace Koła Krajoznawczego mają bardzo różnorodny charakter: raz więcej humanistyczny, raz przyrodniczy, to znów geograficzny. Często praca przekracza zwyczajne ramy dziedziny krajoznawstwa w sensie niemieckiego „Heimatkunde” i wchodzi w zakres „Landeskunde”.

Praca w szkole w Kole Krajoznawczem zależy od wielu czynników. Wchodzi w grę tak i ilościowy stan młodzieży, jak i zamiłowania jej i wiek. Inaczej należy zorganizować pracę w nielicznem Kole, gdzie z natury rzeczy praca będzie prowadzona bardziej jednostronnie, inaczej zaś tam, gdzie większy zastęp młodzieży objawia zainteresowania krajoznawcze w różnych kierunkach, gdzie wobec tego i praca prowadzona być musi na różnych odcinkach szerokim frontem zainteresowań krajoznawczych. Inny będzie poziom przeciętny pracy na terenie szkoły powszechnej — choć i tu są wyjątki, jak świadczą o tem istniejące pisma krajoznawcze, redagowane przez młodzież ze szkół powszechnych — inny tam, gdzie zagadnieniami krajoznawczemi interesuje się starsza młodzież szkół średnich ogólnokształcących, czy seminarjów nauczycielskich.

Praca w Kołach liczebnie mocniejszych rozwija się często w sekcjach, czy grupach, które tworzą się zależnie od zainteresowań i zagadnień, n. p. sekcja geograficzna, historyczna, etnograficzna, artystyczna i t. p. Tego rodzaju organizacja pracy pozwala na głębsze ujęcie poszczególnych zagadnień, wytwarza większe możliwości pracy dla każdego osobnika. Ma też niemałe znaczenie wychowawcze ze względów społecznych. Prace poszczególnych sekcyj zmierzają do możliwie wszechstronnego naświetlenia i poznania tego generalnego zagadnienia, jakie sobie Koło postawiło jako temat swojej rocznej pracy. Każdy członek sekcji wie, że praca jego jest fragmentem całości pracy Koła ; ambicją każdego członka jest, by praca jego działu była wykonana możliwie najdoskonalej, by równocześnie całość okazała bogatą w barwy kanwę krajoznawstwa.

Metody pracy poszczególnych sekcyj, czy też Koła Krajoznawczego, jako całości, są bardzo różnorodne. I tak dość powszechnie stosowaną metodą jest opracowywanie i wygłaszanie referatów. Charakter referatów jest bardzo różny, gdyż mogą to być referaty, podające streszczenie jakiegoś dzieła, czy artykułu, referaty bardziej samodzielne, przedstawiające jakieś zagadnienia na podstawie literatury, referaty, podające stan prac i wynik prac w poszcz. sekcjach i i. Wspólną cechą ich jest to, że są traktowane dyskusyjnie, przyzwyczajają młodzież do śmiałego wypowiadania swoich myśli, krytycznego ustosunkowania się do wypowiedzianego słowa. W czasie dyskusyj wyłaniają się często nowe problemy, zajęcie się któremi stanowi temat dalszych prac Koła. Metoda referatowa ma tę dobrą stronę, że z jednej strony pozwala słuchającym zapoznać się z poblemem, z drugiej zaś wprawia powoli młodzież do pracy naukowej: Referent, mając do omówienia jakiś temat, wysunięty na Kole, musi poszukać odpowiednich źródeł, poznać je, ustosunkować się krytycznie do nich, przedstawić jasno tezy w tych pracach wysunięte, powiązać w całość i przedstawić własne zdanie, własną pracę. Dyskusja sprawozdawcza nad pracą w sekcjach pozwala na zorjen-

towanie się w całości prac, wykazuje błędy, podkreśla zdobycze, staje się podnietą do dalszej, owocnej pracy.

Niezwykle korzystne dla pracy krajoznawczej młodzieży jest istnienie organu Kół Krajoznawczych „Orlego Lotu". Istnieje możność bowiem zużytkowania zdobytego i opracowanego przez młodzież materjału na łamach pisma. Pisanie artykułów i wypełnianie numerów „Orlego Lotu" własnym materjałem, wydawanie własnego pisma krajoznawczego i t. p. uważam także za jedną z cenniejszych i wartościowszych metod pracy.

Wiele walorów wychowawczych mieści w sobie urządzanie wieczornic krajoznawczych. Charakter ich, a także wartość, jest bardzo różna. Oczywiście, aby wieczornica się udała, t.zn. spełniła założony cel, musi być starannie i niedorywczo organizowana i przygotowana. Na wieczornicę składać się mogą inscenizacje zwyczajów ludowych, pieśni, deklamacje, produkcje tańców ludowych i t. p. Wieczornice krajoznawcze przynoszą dwojaką korzyść: propagandową, bo biorący biernie udział poznają pracę krajoznawczą w pięknej szacie wykonania, i kształcącą dla aktywnie pracujących. Ileż trudu trzeba położyć n. p. w wykonanie jakichś dożynek, czy święta Kupały, czy wesela! Wpierw wyprawy na zebranie materjału, następnie przedyskutowanie wyników, porównanie z istniejącą literaturą, opracowanie sceniczne, ujęcie i wykonanie artystyczne — ileż w tem pracy, mozołu, często niepowodzeń, radości, umiejętności współżycia, współpracy!

Często przy sposobności organizowania wieczornic krajoznawczych,— zwłaszcza jeśli to są wieczornice o charakterze propagandowym, — urządza się wystawy krajoznawcze. Wystawy takie jednakże stanowią oddzielne zagadnienie. Charakter wystaw związany jest zawsze z celem: Może to być przegląd prac Koła za pewien okres czasu, może to być wystawa poświęcona ilustracji pewnego problemu, związanego z krajoznawstwem, wystawa jakiegoś rejonu i t. d. Organizatorzy wystawy muszą postarać się drogą korespondencyjną, lub też wykonać sami, potrzebne eksponaty, odpowiednio je ustawić, objaśnić, wykazać swój smak artystyczny, by cel wystawy był osiągnięty.

Wystawy prac Kół młodzieży znajdują poczestne miejsce na Zjazdach dorocznych. Zjazdy takie — to przegląd dorobku pracy krajoznawczej młodzieży, to świetna sposobność bezpośredniego zetknięcia się z typami z całej Polski, naoczne przekonanie się, jak wielka, jak różna jest nasza Polska! Urządzane stale w różnych stronach Polski (Kraków, Wilno, Poznań, Krzemieniec, Warszawa), pozwalają bezpośrednio poznać rozmaite krainy naszej ziemi, ludzi, stosunki i warunki życiowe. Otwierają się oczy na rozmaite „prawdy"; w wymianie zdań i myśli ulegają sprostowaniu poglądy, wytworzone w nas z odległości i coraz mocniej wyradza się w nas świadomość, że nie można do stosunków, panujących

w jakimś regjonie przykładać miary regjonu innego. Że każda kraina ma indywidualną szatę, zwyczaje, zagadnienia, a wszystkie razem łączą barwną krasę Rzeczypospolitej! Branie udziału przez młodzież, posiadającą zainteresowania krajoznawcze, w ogólnych zjazdach, jest pod względem kształcącym i wychowawczym, nie do zastąpienia.

Każde Koło, bez względu na liczebną siłę i poziom członków, musi wolną część pracy swojej odbyć na wycieczkach. Wycieczkowanie bowiem pozwoli dopiero bliżej zbliżyć się z ziemią, nauczy szacunku dla ludu i jego kultury. Pozwoli na zrozumienie krajobrazu, stwarza mocne przeżycia, które składają się na wyrobienie światopoglądu. Walory wychowawcze wycieczek, ich metodyka, są ogólnie znane. Wspomnę o tem, że w wycieczkach krajoznawczych, doskonale daje się użyć metoda wywiadu, stosowana szeroko w harcerstwie. Wymaga ona sprawnej organizacji, przedsiębierczości, inicjatywy uczestników wycieczki. Wycieczki krajoznawcze, poza korzyściami, jakich wogóle wycieczki, dostarczają stanowią najpoważniejsze źródło zebrania materjałów do pracy nad poznaniem własnego kraju. Mamy różne rodzaje wycieczek krajoznawczych: od krótkich, celem poznania jakiegoś objektu, do dłuższych, przeradzających się w obóz wędrowny. Wytwarza się czasem rodzaj „włóczęgi krajoznawczej". Oczywiście „włóczęgą" w naszem rozumieniu nie jest typ, jaki często można spotkać, z grubą książką, do której wciąga zaświadczenia, że był w tem a w tem mieście, i nieraz wyciągający rękę po wsparcie! Włóczęgą będzie ten, który ruszy kajakiem po rzece, mając oczy otwarte na ziemię, obłoki i ludzi, który będzie chłonął księgę przyrody, uczył się dobrze czynić, i wracał do życia odrodzony. Włóczęgą będzie zespół, ruszający z paletami, z aparatem fotograficznym, w jakąś krainę, by pochwycić syntezę krajobrazu, by odkryć człowieka w człowieku. Jakżeż mało jeszcze takich włóczęgów-krajoznawców mamy!

Praca krajoznawcza młodzieży w wysokiej mierze kształci zmysł rzeczywistości, wyrabia zaradność życiową. Przez stwarzanie możności pogłębiania zainteresowań, uczenie korzystania ze źródeł i doszukiwania się ich, kształci intelekt. Przez artystyczne urządzenie wystaw, inscenizacyj pieśni, zwyczajów, obrzędów, pobudza stronę uczuciową młodzieży. Wreszcie przez konieczność należytego organizowania pracy w Kole, sekcji, czy na wycieczce, przez dążność do osiągnięcia bezpośredniego kontaktu ze społeczeństwem, rozwija wartości społecne młodzieży.

*Stanisław Sheybal.*

## Fotografja w szkole.

(Referat wygłoszony przez Stanisława Sheybala, nauczyciela Liceum Krzemienieckiego w czasie konferencyj wychowawczych, urządzonych przez Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wołyńskiego dnia 22.IV.1932 r. w Łucku i 23.IV.1932 r. w Równem).

Niebywały rozwój techniki fotograficznej spowodował, że znałazła ona wszechstronne zastosowanie, stała się częścią składową wielu prac, przyczyniła się do rozwoju wielu nauk i jest podstawą znacznej ilości wynalazków. Wielkie znaczenie i różnorodne zastosowanie ma także zwyczajna fotografja dokumentarna, a fotografja artystyczna, t. zw. fotografika, jako nowa sztuka ułatwiająca wypowiedzenie się artystyczne wielkiej ilości artystów „z Bożej łaski”, którzy nie mieli możności opanowania w swoim czasie trudnych technik innych działów sztuki, już dzisiaj odgrywa, a w przyszłości odegra zapewne jeszcze większą rolę w duchowem życiu człowieka.

Niema dzisiaj dziedziny życia i niema zawodu, w których fotogafja, umiejętnie do celu dostosowana, nie byłaby ogromną pomocą. To też szkoła, jako instytucja do życia przygotowująca powinna dopomagać swoim wychowankom do zdobycia możliwie gruntownej umiejętności fotografowania.

Wykonanie okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z r. 1929, polecającego szkołom udzielanie pomocy moralnej, materjalnej i technicznej uczniom pragnącym nauczyć się fotografji, natrafiło na przeszkody głównie z powodu braku należycie wykwalifikowanych nauczycieli mogących zająć się tą sprawą. To też akcję rozpocząć należy od zapobieżenia temu brakowi przez: urządzanie przy pomocy Towarzystw Fotograficznych specjalnych kursów dla nauczycieli już fotografujących i wprowadzenie do wykładów na uczelniach wyższych, zwłaszcza kształcących nauczycieli, odpowienich studjów fotograficznych na wzór istniejących już przy Uniwersytecie i Politechnice lwowskich.

Tak wykwalifikowani nauczyciele prowadziliby w swoich szkołach wykłady, zakładali pracownie i opiekowaliby się uczniowskiemi kółkami fotograficznemi.

Wprowadzenie fotografji do szkół da korzyści praktyczne i wychowawcze. Obok usprawnienia przyszłej pracy zawodowej wychowanka, już w czasie samej nauki fotografje uczniowskie odegrać mogą dużą rolę w ułatwieniu i uprzyjemnieniu pracy ucznia, nauczyciela i lekarza szkolnego przez tworzenie zbiorów obrazów, kompletów przezroczy i sporządzanie taśm kinematograficznych ze wszystkich dziedzin nauki, sztuki, krajoznawstwa, psychologji, fizycznego rozwoju młodzieży, kroniki szkolnej i t. p. Odbyty w ubiegłym roku w Bazylei międzynarodowy zjazd, poświęcony zagadnieniom fotografji uczniowskiej, powziął szereg uchwał dotyczących ułatwienia i zorganizowania międzynarodowej wymiany tych fotografij, przez co wartość ich jako pomocy szkolnej jeszcze bardziej wzrośnie.

Do wartości wychowawczych wprowadzenia fotografji do szkoły należą: danie uczniom możności zajęcia się w chwilach wolnych od nauki pracą szlachetną, kształcącą umysł i duszę, nie męczącą zbytnio przeciążonego nauką umysłu, a zaspakajającą wrodzone często młodzieży zainteresowanie techniczne, przez co zapobiega się wybrykom szkodliwym moralnie i fizycznie; wzbudzanie zainteresowania wieloma zagadnieniami mającemi związek z fotografją (chemja, optyka i t. p.) względnie których badanie fotografja ułatwia (specjalne dzialy fotografji j. np. rentgeno-fotografja, zdjęcia mikroskopowe, promieniami podczerwonymi i t. p.); danie możności uczniom pracowania dla szkoły, dla której winni żywić wdzięczność, przez powiększanie jej zbiorów i t. p.

Niezmiernie ważnym walorem wychowawczym, który daje fotografja jest wychowanie estetyczne. W przeciwieństwie do rysunku fotografja zezwala już średnio uzdolnionemu i zamiłowanemu uczniowi, w stosunkowo krótkim czasie, zdobyć sprawność techniczną wystarczającą do tworzenia obrazów dających mu znaczne zadowolenie jako wyraz jego przeżyć duchowych; wobec tego uczeń może kształcić swój zmysł estetyczny nietylko przez odbieranie uczuć przy oglądaniu dzieł sztuki ale może próbować niejednokrotnie z dobrym skutkiem, uczucia swe wypowiadać. Ciągłe szukanie motywów do fotografji budzi wrażliwość na piękno przyrody i otoczenia. Dalsze wykonywanie fotogramu aż do zmontowania włącznie kształci smak i zapoznaje z trudno uchwytnemi tajnikami estetyki.

Przy nauczaniu fotografji dbałość o estetykę musi być bezwarunkowo obowiązującą i to niezależnie od celu, jakiemu fotografafja służy. Należy tępić wszelką bezmyślność, sztuczność i pretensjonalność, które zbyt często cechują fotografje młodzieży. Każda fotografja winna być wynikiem szczerego przeżycia i sumiennego przemyślenia. Technika musi być opanowana do tego stopnia, ażeby stała się bezwzględnie posłuszną woli fotografującego. Nie każdego ucznia stać na tworzenie dzieł sztuki, jednakże każdego musi obowiązywać conajmniej poprawność i przyzwoitość estetyczna.

Pracownie fotograficzne mogą być w szkole organizowane na rozmaite sposoby. Najmniej korzystne rezultaty dają kółka fotograficzne, gdyż samorząd uczniowski nie zawsze sprzyja zorganizowaniu systematycznej pracy, jakiej wymaga nauczanie fotografji. Najlepszą będzie organizacja oparta na zasadach prowadzenia w szkole przedmiotów nadobowiązkowych.

W każdym razie zanim przystąpi się do pracy, musi się w szkole urządzić dobrze zaopatrzoną pracywnię. Koszt urządzenia takiej pracowni nie przekracza 300 zł. a już za 100 zł. można ją nieźle zaopatrzyć. Pracownia może wykonywać prace dochodowe (fotografje do metrykuł, pocztówki i t. p.), które zezwolą na częstą pracę ucznia bez pokrywania koszów materjału, a z których zysk umożliwi

konserwację i ciągłe uzupełnianie inwentarza bez uciekania się do pomocy szkoły.

Nauczycielstwu, któreby chciało zająć się organizacją szkolnych pracowni fotograficznych udzieli z całą gotowością wszelkich porad i pomocy Towarzystwo Fotograficzne w Krzemieńcu, mające swą siedzibę w Liceum Krzemienieckiem a Kierownik Pracowni Fotograficznej Uczniów Liceum Krzemienieckiego chętnie podzieli się swojemi doświadczeniami.

**Uwaga redakcji.** Redakcja nie podziela stanowiska autora w sprawie stosunku samorządu młodzieży do pracy w Kołach i nie uważa, że najlepsza forma organizacji pracy fotograficznej w szkołach ma odpowiadać zasadom, stosowanym w nauczaniu przedmiotów nadobowiązkowych. Dobrze zorganizowane Kółko, złożone z amatorów, posiadających większe zainteresowanie i zamiłowanie do fotografji, a należycie pokierowane, może być niemniej celowe i dać pomyślne wyniki pracy.

---

*Teluk Józef, nauczyciel*
Hipolitówka.

## Prace przysposobienia rolniczego w szkołach powszechnych pow. kostopolskiego w r. 1931.

Prace wychowania praktycznego, zwane przysposobieniem rolniczem dzieci szkolnych rozpoczęto w powiecie kostopolskim od szkoły w Hipolitówce w r. 1928. Jest to szkoła jednoklasowa, 4-ro oddziałowa, o przeciętnej frekwencji rocznej 50 dzieci. Wieś jest zamieszkała przez ludność polską, liczy 264 mieszkańców. Obecnie przeprowadzono na jej terenie meljorację gruntów i komasację. Szkoła istnieje we wsi od r. 1918, zaś w r. 1925 została pomieszczona we własnym budynku. Działka szkolna pod budynkami, boiskiem i ogrodem wynosi 0,5 ha.

Z wiosną r. 1928 wprowadziłem na próbę prace wychowania rolniczego do tej szkoły, wzorując się na przeprowadzonych przez młodzież starszą, skupioną w Kole Młodzieży Wiejskiej, konkursach rolniczych. Wprowadzając zajęcia praktyczne dzieci szkolnych, oparte na metodzie konkursowej, miałem na względzie lepsze wykonanie programu nauki szkolnej, zwłaszcza w dziale przyrody, oraz zainteresowania pracami rolniczemi przyszłych rolników jeszcze w wieku szkolnym.

Dlatego jeszcze w miesiącach zimowych prowadziłem z dziećmi pogadanki, celem wyjaśnienia im celu i sposobów prowadzenia projektowanych prac rolniczych. Kładłem wówczas nacisk na wiadomości przyrodnicze, potrzebne przy racjonalnej uprawie roślin gospodarskich.

Na wiosnę zgłosiło się dobrowolnie do konkursów 11-ro dzieci z oddziałów III i IV w tem 5 dziewczynek i 6 chłopców. Tematy

do opracowania w konkursach obraliśmy: 1) kukurydzę bydgoską, 2) cebulę żytarską, 3) buraki pastewne i 4) ziemniaki. Wielkość poletka konkursowego miała wynosić 10 $m^2$.

Praca i jej związanie z programem przyrody, rachunków, geometrji i geografji polegała na: wymierzeniu przez dzieci długości i szerokości pólka, obliczeniu jego powierzchni, wymierzeniu odległości rzędów od siebie i poszczególnych roślin na rzędzie, obliczececzeniu ilości zasadzonych na całym zagonku roślin, zaznajomienie się dzieci z życiem i wymogami uprawionej rośliny, jej szkodnikami i chorobami, obserwacji jej wzrostu, obserwacji zjawisk meteorologicznych ich wpływu na stan gleby i rośliny, na rysowaniu planu w podziałce 1 : 50, praktycznem użyciu metra, oraz prowadzeniu dzienniczka przeprowadzonych prac i obserwacji.

Dzieci prace te wykonywały bardzo chętnie, a rodzice przychylnie odnosili się do ich zajęć.

W czasie trwania wegetacji roślin przeprowadzono 3 inspekcje wykonywanych prac, a mianowicie 1-sza w miesiącu czerwcu w czasie wycieczki zbiorowej z dziećmi oddz. III i IV, 2-ga w lipcu, a 3-cia we wrześniu. Inspekcje miały sprawdzić, co i jak dzieci na pólkach wykonują i czy nie popełniają błędów w uprawie roślin. Wszelkie niedomagania były, o ile się jeszcze dało, usuwane.

Zaznaczyć muszę, że pólka dzieci miały na gruncie swoich rodziców i to w tem samem polu, gdzie ojciec czy matka tę roślinę na swój sposób uprawiali, a to w celu zaznaczenia i unaocznienia różnicy, jaka wypływa z racjonalnej uprawy roślin i ziemi.

Zakończono konkursy pokazem prac dzieci na wystawie powiatowej, urządzonej przez Związek Młodzieży Wiejskiej, pow. kostopolskiego. Dzieci otrzymały nagrody w postaci książek ofiarowanych przez Związek Młodzieży Wiejskiej Rzp. w Warszawie.

W r. 1929 po udanych próbach roku pierwszego ilość dzieci biorących udział w konkursach, zwiększa się znacznie, tematy przyjęliśmy podobne z tem, że jedno dziecko może wybrać sobie więcej niż jeden temat, lecz nie więcej jak trzy. Rozmiary poletek zostały nieco zwiększone.

Pod wpływem przykładu Hipolitówki w r. 1930 prace wychowania rolniczego podejmują jeszcze dwie szkoły. w Lipnikach pod kier. kol. B. Jurasińskiego oraz w Siedliszczach Małych pod kier. kol. W. Grochowskiego. Była to akcja nieskoordynowana, szkoły pracowały na własną rękę. Do nawiązania kontaktu między niemi doszło dopiero przed wystawą pokonkursową, w której wzięły udział wszystkie trzy szkoły. Następstwem wspólnej akcji szkół było zainteresowanie się tą sprawą Powiat. Komisji Przysposobienia Rolniczego, która wyznaczyła nawet nagrody dla dzieci wyróżnionych w postaci ręcznych narzędzi ogrodniczych.

Dzięki zainteresowaniu się władz szkolnych omawianem działem pracy w marcu 1931 r. 17 szkół z powiatu zgłosiło przystąpienie do akcji. Pozatem na konferencji rejonowej gminy kostopolskiej omawiano już obszernie sprawę przysposobienia rolniczego w szkołach powszechnych; referat wówczas wygłaszony p. t. „Ogródki szkolne" postanowiono wydać drukiem. Rozpoczęto również propagandę przez pisemko szkolne: „Nasz Tygodnik".

Za zgodą władz szkolnych miałem wyjeżdżać do tych szkół, celem zbadania warunków pracy oraz informowania nauczycielstwa w tych sprawach.

Na następnej konferencji omówiliśmy szczegółowe wytyczne akcji, tyczące wymiarów poletek, prowadzenia notatek przez dzieci. Postanowiono wówczas podzielić powiat na 3 ośrodki, koło których miała się skupić cała akcja, w każdym w nich wyznaczono kierownika rejonowego. Z polecenia władz szkolnych, miałem roztaczać pewną opiekę nad całością.

Należało więc podać sposób wykonania poszczególnych tematów konkursowych, zatroszczyć się o dostarczenie nasion, następnie wzorów zeszytów, w których miały być prowadzone notatki. Można to było częściowo wykonać przez wyjazdy do szkół najbliższych, lub też omawianie tych zagadnień na łamach „Naszego Tygodnika", który otworzył specjalny dział temu poświęcony wraz ze skrzynką rolniczą, obejmującą odpowiedzi na dorobne pytania czytelników z tego zakresu. Pomocą znaczną w akcji było wydanie wspomnianej powyżej broszury „Ogródki szkolne".

W dniu 17 czerwca 1931 r. odbyła się konferencja rejonowa w Hipolitówce i poświęcona była zbadaniu przez grono prac na miejscu. W konferencji oprócz nauczycielstwa gminy kostopolskiej, wzięli udział nauczyciele z innych gmin, z tych szkół, które prowadziły prace wychowania rolniczego. Konferencja odbyła się w obecności Kierownika Oddziału Oświaty Pozaszkolnej Kurat. O. S. Woł. w Równem oraz Inspektora Szkolnego powiatu Kostopolskiego. Po przeglądzie pólek i rozmowach z dziećmi, oraz po krótkim referacie na ten temat wywiązała się dyskusja, która stwierdziła widoczne wyniki tej pracy i korzyści osiągnięte przez dzieci, oraz możliwość stosowania tej metody w programie szkoły powszechnej.

W czasie lata zostały przeprowadzone przez referenta rolnego Sejmiku oraz instruktorów rolnych rejonowych 2 inspekcje konkursów.

Od dnia 1 października rozpoczęły się zbiory, w których brał udział oprócz miejscowego nauczyciela delegat Sejmikowej Komisji Przysposobienia Rolniczego.

Zakończenie prac w ogródkach szkolnych odbyło się na trzech pokazach rejonowych, a mianowicie 17.X-1931 r. w Hołubnem, 18.X-1931 r. w Hipolitówce, 19.X-1931 r. w Berestowcu. Pokazy

objęły równocześnie młodzież wiejską i samodzielnych gospodarzy. Nagród w postaci książek do czytania z dedykacją Pana Kuratora O. S. Woł. udzieliło Kuratorjum O. S. Woł. w Równem. Nadto p. Kurator ofiarował pieniężną nagrodę na zakup nasion.

W pokazach wzięli udział Pan Kurator, Okręgowy Wizytator Szkół Powszechnych, Kierownik Oddziału Oświaty Pozaszkolnej i Inspektor Szkolny powiatu Kostopolskiego.

Rezultaty konkursów szkolnych w czasie pokazów oceniono zadowalająco. W ocenie tej brali udział instruktorzy rolni oraz nauczyciele. Stwierdzono, że dzieci nie zdobywają wprawdzie takich plonów, jak młodzież starsza, lecz z konkursów wynoszą nie mniejszą korzyść, gdyż przyswajają sobie nawet więcej wiadomości teoretycznych z przyrody, często są również pilniejsze i dokładniejsze w robieniu notatek, niż starsi. Pokazy wykazały, że na 17 szkół, które do konkursów przystąpiły, aż do zbiorów wytrwały 15, na 223 dzieci, biorących udział w pracy, do końca wytrwało 104 w tem chłopców 45, dziewcząt 59, mimo, że na początku chłopców było 116, a dziewcząt 117.

Wystawy konkursowe są pewnego rodzaju egzaminem po dokonanych pracach, dlatego poniżej zostały oddzielnie omówione.

Na rok 1932 przewiduje się następujące wytyczne pracy, oparte na doświadczeniu z lat poprzednich a zwłaszcza z 1931 roku.

Do dnia 1 listopada 1931 r. zebrano zgłoszenia dzieci do pracy i ustalono zagadnienia, które mają być opracowane w roku przyszłym. W zimie omawia się z dziećmi, na godzinach przyrody obrane tematy.

Na godzinach rachunków przerabia się materjał uzyskany w pracach roku ubiegłego, czyli zakańcza się konkursowe zeszyty i wszechstronnie przerabia materjał. Pod koniec zimy postaramy się o doborowe nasiona. Z wiosną przystąpimy z dziećmi do prac na roli, wykonując wszystko według wiadomości uzyskanych w zimie. Dzieci same wymierzają potrzebne grządki i uprawiają ziemię oraz zasiewają nasiona.

W czasie lata oczyszczają ziemię z chwastów spulchniają ją, polewają rośliny wodą w razie posuchy, zasilają nawozami płynnemi. Prowadzą notatki, w których zapisują: czas zajęć na pólku, koszta nasienia, nawozu i robocizny, otrzymany plan, prowadzą spostrzeżenia meteorologiczne i fenologiczne.

Dzieci pracują na zagonkach u swoich rodziców, albo w ogrodzie szkolnym. Każda szkoła prowadząca wychowanie rolnicze zakłada ogródek botaniczny, w którym dzieci pielęgnują rośliny dwuletnie w celu zobaczenia kwiatu i sposobu owocowania. Dzieci pracują w grupach od 5 dzieci w górę, opracowując ten sam temat.

W czasie wzrostu roślin, nauczyciel przeprowadza z dziećmi zwiedzanie pólek podczas którego sprawdza rozmiar pólek, czystość

pólka, wykonania w swoim czasie robót pielęgnacyjnych, oraz przeprowadza z dziećmi rozmowę na tematy, które się w czasie inspekcji nasuną, udzielając rad i wskazówek.

Szkoła prowadzi pracę w swoim zakresie i organizuje komisję sędziowską złożoną z nauczyciela i uczniów wybranych po dwu z każdej grupy.

Zbiorów dokonują dzieci pod nadzorem nauczyciela. Zbiór odbywa się gromadnie. Przy zbiorze zapisują dzieci tylko wagę zebranych roślin, natomiast wszelkie inne obliczenia pozostawia się na zimę.

Dzieci wewnątrz szkoły rywalizują między sobą, nazewnątrz natomiast występują jako zespół i przy ocenie na pokazach międzyszkolnych bierze się pod uwagę dorobek całej grupy. Zakończenie kursów urządza każda szkoła we własnym zakresie wystawą wewnętrzną. Poza tem uczniowie wyróżnieni na pokazach szkolnych, wezmą udział w pokazach rejonowych i powiatowych międzyszkolnych. Na pokazach szkolnych kierownictwo szkoły udziela według swego uznania wyróżnień, które są tylko honorowe.

Na pokazach rejonowych względnie powiatowych przewiduje się nagrody zespołowe dla trzech najlepszych szkół w powiecie. Nagrody indywidualne usuwa się ze względu na to, że stwierdzono ich ujemne działanie na ambicję dziecka oraz powodowanie przez powodowanie przez nie seperatyzmu u dzieci. Nagroda zespołowa wyrabia natomiast w dzieciach współdziałanie, dzielenie się zdobytem doświadczeniem, towarzyskość i uczy żyć w gromadzie.

Przechodząc do omówienia znaczenia prac wychowania rolniczego należy zwrócić uwagę na ich związek z pracą szkolną. Zacznijmy od ich związku z programem. Całą pracę należy oprzeć na nauce przyrody, rachunków, geometrji i geografji, robót ręcznych i rysunków. Jeżeli idzie o przeprowadzenie zmian w programie, to potrzebne one tylko w przyrodzie, gdzie musimy wstawić cały szereg pogadanek w związku z przerabianem zagadnieniem. Inne przedmioty stają się tylko bardziej ożywione i nabierają konkretności, biorąc materjał z najbliższego otoczenia dziecka, co daje mu możność lepszego wygruntowania i zrozumienia pojęć tak geometrycznych jak i przyrodniczych oraz rachunków.

Ileż to pięknych lekcji z rachunków i geometrji przerobi się w związku z opracowaniem zagadnienia. Dziecko przecież od samego początku pracy musi iść z ołówkiem, zeszytem, zegarkiem i metrem w ręku, gdyż stale mierzy, sprawdza czas, oblicza powierzchnię, planuje rozmieszczenie roślin, robi planik swego zagonka z oznaczeniem poszczególnych roślin, a pozatem wytwarza się u niego nastawienie na ciągłą obserwację, nietylko samej rosnącej rośliny, ale i całego otoczenia, a oto tak trudno w dzisiejszej starej szkole.

W związku z pracami na pólku rozwija się u dziecka systematyczność w pracy i wielka pomysłowość. Trzeba zobaczyć, jak

to dzieci mające n. p. za temat uprawę kukurydzy, wymyślają sposoby, aby ochronić ziarna od wybrania przez wrony, wiążą w tym celu siatki ze sznurka, jak inne znowu ogradzają swe pólka, jak rysują tabliczki do zatknięcia na swym zagonku.

W całej pracy zarysowują się bardzo wyraźnie charaktery dzieci. Jedne z nich idą do celu drogą uczciwą, drogą wytężonej pracy, inne starają się osiągnąć cel krętactwem, tych drugich spotyka się mniej, i tu moment wychowawczy konkursu. Tu nauczyciel musi wytężyć wszystkie siły, użyć wszelkich środków, aby w zarodku zgnieść niezdrowe ambicje.

Łączenie dzieci w zespoły, które mają wytknięty cel, współpraca dla zdobycia dla szkoły pierwszego miejsca w powiecie, sprawiają to, że dziecko od najmłodszych lat uczy się żyć w gromadzie i podporządkowywać swoje „ja" interesowi ogółu.

Wiązanie prac wychowania rolniczego z innemi przedmiotami nie przedstawia większych trudności. Nawet i język polski, może być tu zupełnie dobrze wykorzystany, przez wybieranie takich ustępów z czytanek lub odpowiednich broszur, któreby traktowały o zagadnieniu przerabianem przez dzieci. W rysunkach stosujemy jako tematy rysowanie planów, ogródków, ogrodzeń poszczególnych roślin i ich części. Na robotach ręcznych dzieci robią skrzyneczki do wysiewania roślin potrzebujących przyśpieszników i strugają kołeczki do podwiązywania roślin.

Ale na tem nie kończy się znaczenie prac przysposobienia rolniczego dla szkoły i jej otoczenia. Ileż to u nas wsi, do których nie dotarł jeszcze promień oświaty rolniczej? Ile to młodzieży pozaszkolnej chodzi niezorganizowanej? A szkoła stoi we wsi taka jakaś zimna, taka nieprzystępna, niejednokrotnie niezrozumiała dla chłopa.

Otóż tu przysposobienie rolnicze dzieci szkolnych ma drugie bardzo ważne zadanie społeczne. W powiecie kostopolskim powstały po zeszłorocznych konkursach szkolnych 3 Koła Młodzieży Wiejskiej jako następstwo prowadzenia prac przysposobienia rolniczego między dziećmi szkolnemi. Widzimy więc, że budzi się z powodu tych prac szkoły życie społeczne wsi. A szkoła? Szkoła staje się we wsi czemś bliskiem, czemś, co nie odbiegło od życia otoczenia, ale żyje razem z niem. Ludność wiejska zaczyna się odnosić przychylnie i idzie na rękę.

Na takiej inspekcji pólek przeprowadzonej przez nauczyciela wraz z inspektorem rolnym słucha nietylko dziecko, słucha ojciec, matka, rodzeństwo, słuchają sąsiedzi. A czy to niema całkiem wyraźnej wartości! Czy tego oddziaływania szkoły nie można także nazwać wychowaniem obywatelskiem i to nawet w najwłaściwszem jego ujęciu. To oddziaływanie z pewnością nie skończy się na tem, co nauczyciel powie w czasie inspekcji? Niejeden z gospodarzy zajdzie w niedzielę lub święto do nauczyciela i roz-

pocznie się rozmowa na tematy rolnicze, społeczne, oświatowe i inne. Nauczyciel nawiązuje tą drogą nić przyjaźni ze wsią a ludność ze szkołą.

Reasumując te wszystkie dane, wysuwam wniosek, że praca przysposobienia rolniczego w szkole powszechnej jest jednym z najskuteczniejszych środków, mogących przetworzyć opinję społeczeństwa wiejskiego o szkole. Dzięki tej metodzie szkoła wiejska może się zbliżyć do ideału „Szkoły pracy“, szkoły dla życia pożytecznej, która wychowa przyszłego obywatela Państwa w poszanowaniu i umiłowaniu swego zawodu, zarazem podniesie wartość pracy rolnika, co dla Polski, jako kraju rolniczego, jest warunkiem potęgi.

# KOMUNIKAT

## PAŃSTWOWEJ CENTRALNEJ BIBLJOTEKI PEDAGOGICZNEJ W RÓWNEM

**Nabytki Bibljoteki w dziale pedagogiki za czas od 1.I.1932 do 1.IV.1932.**

Binet Alfred. Pojęcia nowoczesne o dzieciach. W-wa, 1919.

Buckingham Burdette Ross. Praca badawcza na terenie szkoły. Lwów, 1931. Książnica-Atlas.

Bystroń Jan. Szkoła i społeczeństwo. W-wa, 1930. Książnica-Atlas.

Bzowski J. Szkoła i rodzina. Lwów, 1930. Książnica-Atlas.

Czapczyński Tadeusz. Szkolnictwo średnie ogólnokształcące w O. S. Łódzkim. Łódź, 1929. Rada szkolna O. S. Łódzkiego.

Czerwiński Sławomir. O nowy ideał wychowawczy. W-wa [1931]. Dom Książki Polskiej.

Dawid J. Wł. Zasób umysłowy dziecka. W-wa, 1895. Przegląd Pedagogiczny.

Decroly i Monchamp. Gry wychowawcze. W-wa, 1931. Nasza Księgarnia.

Dewey Jan. Szkoła a społeczeństwo. Lwów, 1924. Książnica Polska.

Engelmann Suzanne. Die Erziehung des Mädchens. Leipzig, 1929. Quelle und Meyer.

Ferrière Ad. La coéducation des sexes. Génève, b. r. B. w.

Friemel R. Trennung der Geschlechter oder gemeinschaftliche Beschulung. Langensalza, 1908. Beyer.

Glehn M. A. Metoda nauczania języków nowożytnych. W-wa, 1920. Gł. Księgarnia Wojskowa.

Gorzycki Wincenty. Oświata publiczna w Ksiestwie Warszawskiem Lwów, 1921. Książnica Polska T. N. S. W.

Grzywak-Kaczyńska M. Próby zastosowania testów do badania i organizowania pracy szkolne. W-wa, 1931. Nasza Księgarnia.

Hessen Sergjusz. Podstawy pedagogiki. W-wa, 1931. Nasza Księgarnia.

Irzyk Stanisław. Szczegółowy rozkład materjału naukowego. Lwów, 1931. Książnica-Atlas.

Kreutz Mieczysław. Rozwój psychiczny młodzieży. Lwów, 1931. Książnica-Atlas.

Kukulski Zygmunt. Źródła do dziejów wychowania i szkolnictwa w Polsce..... 1807-1812. Lublin, 1931. Dom Książki Polskiej.

Litwin Aleksander. Egzamin praktyczny dla nauczycieli szkół powszeehnych. W-wa, 1931. Gebethner i Wolff.

Machowski Stanisław. O jutro szkoły polskiej. Warszawa, 1930. Zw. Polsk. Naucz. Szkół Powsz.

Majchrowicz Franciszek. Historja pedagogji. Wyd. 3. t. l. Lwów, 1920. Pol. Tow. Pedagogiczne.

Marion Henri. Psychologie de la femme. Ed. G-ème Paris, 1925. A. Colin.

Mirski Józef. Plan Jenajski jako szkoła wspólnoty. W-wa, 1932. Nasza Księgarnia.

Moraczewska Anna. Wczasy robotnicze. W-wa, 1931. Instytut Gospodarstwa Społecznego.

Namysł i Biliński. Ucieszne i pożyteczne pogadanki o twojem zdrowiu. Lwów, 1931. Książnica Atlas.

Nawroczyński Bogdan. Higjena i sposób organizacji nauczania. B. m. i r. B. w.

Nawroczyński Bogdan. Uczeń i klasa. Wyd. 2. Lwów, 1931. Książnica-Atlas.

Pannenkowa Irena. Współpraca domu ze szkołą w Ameryce Półn. Lwów, 1931. Książnica-Atlas.

Przybyłowicz Stanisław. Ogród-pracownia. W-wa, 1931. Nasza Księgarnia.

Rowid Henryk. Psychologja pedagogiczna· Wyd. 2. W-wa, 1930. Gebethner i Wolff.

Russell Betrand. O wychowaniu. W-wa, 1931. Nasza Księgarnia.

Smolka Franciszek. Szkolnictwo greckie w starożytnym Egipcie. Lwów, 1921. Książnica Polska T. N. S. W.

Sokal Klemens. Karta indywidualna dziecka w szkole powszechnej pow. lubelskiego. Lublin, 1927. Gebethner i Wolf.

Szteinbokówna W. Współpraca domu ze szkołą. Lwów, 1930. Książnica-Atlas.

Struginski Jan. Jak organizować i prowadzić powszechną oświatę pozaszkolną. W-wa, 1924. Książnica-Atlas,

Wetekamp. Samodzielność i radość twórcza w nauce i wychowaniu. Lwów, 1925. Książnica-Atlas.

[Zagdnienia]. Z zagadnień wychowawczych. Łódź, 1931. Kuratorjum O. S. Łódzkiego.

Zaykowski Wacław. Szkolne uprawy zagonkowe. W-wa, 1931. Tow. Popierania ogrodów szkolnych.

Ziemnowicz Mieczysław. Rodzina a wychowanie państwowe. W-wa 1932. Książnica-Atlas.

[Zjazd Hauczycieli Szkół Handlowych Ogólnokrajowy I.] Pamiętnik W-wa, 1931. Stow. Nauczycieli Szkół Zawodowych.

Pren. rocz. zł. 6, półrocz. zł. 3. Nr. pojed. 60 gr. Konto P. K. O. Nr. 30365.

Adres Redakcji i Administracji: RÓWNE WOŁYŃSKIE, KURATOJUM.

Drukarnia Samorządowa w Równem, ul. Słowackiego 2.